

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปของตารางประกอบกับความเรียง โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

การศึกษาแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยการสัมภาษณ์นักวิชาการศิลปศึกษา ครูผู้สอนวิชา ทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ผู้แต่งหนังสือเรียนทัศนศิลป์ หรือหนังสือทางด้านทัศนศิลป์ ผู้วิจัยได้ทำ การวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

- 1.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- 1.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4
  - 1.2.1 ด้านผู้แต่ง
  - 1.2.2 ด้านเนื้อหา
  - 1.2.3 ด้านกิจกรรม
  - 1.2.4 ด้านภาพประกอบ
  - 1.2.5 ด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์
  - 1.2.6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักวิชาการศิลปศึกษา ครูผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ผู้แต่งหนังสือเรียนทัศนศิลป์ หรือหนังสือทางด้านทัศนศิลป์

- 1.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตารางที่ 1 สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน
1. เพศ	
1.1 ชาย	14
1.2 หญิง	4
2. อายุ	

2.1 21-30 ปี	1
2.2 31-40 ปี	4
2.3 41-50 ปี	3
2.4 51-60 ปี	7
2.5 มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3
3. ระดับการศึกษา	
3.1 ระดับปริญญาตรี	3
3.2 ระดับปริญญาโท	11
3.3 ระดับปริญญาเอก	4
4. สาขาที่จบการศึกษา	
4.1 ทัศนศิลป์	7
4.2 ศิลปศึกษา	6
4.3 จิตวิทยาการศึกษา	1
4.4 เทคโนโลยีทางการศึกษา	1
4.5 การอุดมศึกษา	1
4.6 พัฒนศึกษา	1
4.7 การออกแบบกราฟฟิก	1
5. ความเชี่ยวชาญ	
5.1 นักวิชาการด้านศิลปศึกษาและทัศนศิลป์	6
5.2 ครูผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4	6
5.3 ผู้แต่งหนังสือเรียนทัศนศิลป์หรือหนังสือทัศนศิลป์	6
6. ประสบการณ์ในการทำงาน	
6.1 5-10 ปี	3
6.2 11-15 ปี	3
6.3 16-20 ปี	2
6.4 มากกว่า 20 ปีขึ้นไป	10
7. ความเกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนทัศนศิลป์และหนังสือทัศนศิลป์	
7.1 ผู้แต่งหนังสือเรียนทัศนศิลป์	6
7.2 ผู้แต่งหนังสือทัศนศิลป์	1
7.3 ผู้ตรวจหนังสือเรียนทัศนศิลป์	1
7.4 ผู้แต่ง และผู้ตรวจหนังสือเรียนทัศนศิลป์	3
7.5 ผู้แต่งหนังสือทัศนศิลป์ และผู้ตรวจหนังสือเรียนทัศนศิลป์	4
7.6 ผู้ใช้หนังสือเรียนทัศนศิลป์	3

8. ความเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์	
8.1 มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในระดับช่วงชั้นที่ 4	8
8.2 มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในระดับอุดมศึกษา	7
8.3 มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษา	2
8.4 ไม่มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์	1

จากตารางที่ 1 สามารถวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้ดังนี้

เพศ

จากกลุ่มตัวอย่างประชากรผู้ให้สัมภาษณ์ 18 คน เป็นเพศชายมากกว่าหญิง คือ เป็นเพศชาย 14 คน และเป็นเพศหญิง 4 คน

อายุ

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 7 คน รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 4 คน อายุระหว่าง 41-50 ปี และอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนเท่ากันกลุ่มละ 3 คน และอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 1 คน

ระดับการศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจบการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 11 คน รองลงมาคือ ระดับปริญญาเอก จำนวน 4 คน และระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน

สาขาที่จบการศึกษา

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากจบการศึกษาทางด้านทัศนศิลป์ จำนวน 7 คน รองลงมาคือ ด้านศิลปศึกษา จำนวน 6 คน และทางด้านจิตวิทยาการศึกษา เทคโนโลยีทางการศึกษา การอุดมศึกษา พัฒนศึกษา และการออกแบบกราฟฟิก มีจำนวนเท่ากันสาขาละ 1 คน

ความเชี่ยวชาญ

ผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย นักวิชาการด้านศิลปศึกษาและทัศนศิลป์ ครูผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 และผู้แต่งหนังสือเรียนทัศนศิลป์หรือหนังสือทัศนศิลป์ จำนวนเท่ากันกลุ่มละ 6 คน

ประสบการณ์ในการทำงาน

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน รองลงมา คือ 5-10 ปี และ 11-15 ปี มีจำนวนเท่ากันกลุ่มละ 3 คน และ 16-20 ปี จำนวน 2 คน

ความเกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนทัศนศิลป์และหนังสือทัศนศิลป์

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากมีประสบการณ์ในการเป็นผู้แต่งหนังสือเรียนทัศนศิลป์ จำนวน 6 คน รองลงมา คือ เป็นผู้แต่งหนังสือทัศนศิลป์และตรวจหนังสือเรียนทัศนศิลป์ จำนวน 4 คน

เป็นผู้แต่งและตรวจหนังสือเรียนทัศนศิลป์ และเป็นผู้ใช้หนังสือเรียนทัศนศิลป์ จำนวนเท่ากัน
กลุ่มละ 3 คน เป็นผู้ตรวจหนังสือเรียนทัศนศิลป์ และเป็นผู้แต่งหนังสือทัศนศิลป์ จำนวนเท่ากัน
กลุ่มละ 1 คน

ความเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเป็นผู้มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในช่วงชั้นที่ 4
จำนวน 8 คน รองลงมา คือ มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในระดับอุดมศึกษา จำนวน 7
คน มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในช่วงชั้นที่ 4 และในระดับอุดมศึกษา จำนวน 2 คน
และไม่มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ จำนวน 1 คน

1.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการ
พัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4

1.2.1 ด้านผู้แต่ง

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์
ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านผู้แต่ง

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ข้อค้นพบ	ผลการวิเคราะห์
1.	คุณวุฒิทางการศึกษา	<p>1.1 แม้ไม่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี แต่ถ้าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน และมีประสบการณ์สูง ก็สามารถยอมรับได้</p> <p>1.2 ระดับการศึกษาเป็นตราประทับที่น่าเชื่อถือ เป็นตัวแปรทางการตลาดที่ดี แต่ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าผู้นั้นจะมีความสามารถในการใช้ภาษาหรือถ่ายทอดความรู้ได้ดี</p> <p>1.3 ระดับการศึกษาสามารถก้าวรันทันทีได้ว่า ผู้นั้นได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ สืบค้น วิจัย เป็นผู้มีความรู้ในระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่จำเป็นว่าจะต้องจบ</p>	<p>ผู้แต่งควรจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และหากมีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีก็ยิ่งเป็นการดี แต่ทว่าผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์สูง แม้ว่าจะไม่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ก็สามารถเป็นผู้แต่งได้เช่นเดียวกัน</p>

		<p>การศึกษาในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกก็ได้ สิ่งสำคัญอยู่ที่องค์ความรู้ของแต่ละบุคคล</p> <p>1.4 อย่างน้อยที่สุดควรจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี แต่ถ้าจะให้ดีที่สุดควรจบการศึกษาในระดับปริญญาเอก</p> <p>1.5 ควรจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และเป็นผู้มี ความรู้ มี ผลงาน มี ประสบการณ์ มีความน่าเชื่อถือ</p> <p>1.6 ควรจบการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป แต่ดีที่สุดควรจบการศึกษาในระดับปริญญาเอก</p>	
2.	สาขาที่จบการศึกษา	<p>2.1 จบการศึกษาในสาขา ศิลปศึกษา ทัศนศิลป์ หรือ ทฤษฎีศิลป์ก็ได้ แต่ต้องมี ความรู้ในเรื่องจิตวิทยา หลักสูตรและการสอน รวมทั้ง องค์ความรู้ที่จะถ่ายทอดให้แก่ ผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 4</p> <p>2.2 อาจจะผสมผสานกัน ระหว่างผู้ที่จบการศึกษาใน สาขาศิลปศึกษา ทฤษฎีศิลป์ และทัศนศิลป์</p> <p>2.3 ควรจบการศึกษาใน สาขาวิชาศิลปศึกษา ทฤษฎี</p>	<p>ผู้แต่งควรจบการศึกษา ในสาขาศิลปศึกษา ทัศนศิลป์ หรือทฤษฎี ศิลป์ และควรมีความรู้ ในเรื่องจิตวิทยา การศึกษา หลักสูตร และการสอน เพื่อให้ สามารถบูรณาการองค์ ความรู้เหล่านั้น แล้ว นำมาถ่ายทอดให้แก่ ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม</p>

		<p>ศิลป์ หรืออาจเป็นสาขาทัศนศิลป์ก็ได้ แต่ควรมีความรู้เพิ่มเติมด้านกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดทางศิลปะ พัฒนาการเด็ก และการศึกษารวมทั้งมีความรู้เชิงบูรณาการ</p> <p>2.4 ควรจบการศึกษาในสาขา ศิลปศึกษา หรือเป็นนักการศึกษา</p>	
3.	<p>ความรู้ความเชี่ยวชาญ</p>	<p>3.1 ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนวิชาทัศนศิลป์</p> <p>3.2 ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องจิตวิทยา พัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก</p> <p>3.3 ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาศิลปศึกษา ทฤษฎีศิลป์ และทัศนศิลป์ โดยเฉพาะสาขาศิลปศึกษาซึ่งถือว่ามีความสำคัญมาก เพราะมีเกี่ยวข้องกับการกำหนดระดับความยากง่ายของเนื้อหา การวางแผนการสอน การจัดกิจกรรม การประเมินผล โดยใช้หลักจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียนมาเป็นฐานความคิด</p> <p>3.4 ควรเน้นผู้มีความรู้ด้านศิลปศึกษาสุนทรียภาพประวัติศาสตร์ศิลป์ และ</p>	<p>ผู้แต่งควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปศึกษา ทฤษฎีศิลป์ และทัศนศิลป์ โดยเฉพาะด้านศิลปศึกษา เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องหลักสูตร การสอน การประเมินผล และพัฒนาการทางศิลปะของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหนังสือเรียน นอกจากนี้หากมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในสาขาต่าง ๆ มาร่วมแต่งเนื้อหาในส่วนนั้น ๆ ด้วยก็ยิ่งดี</p>

		<p>การศึกษา เพื่อบูรณาการศาสตร์ดังกล่าวมานำเสนอเนื้อหาที่กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กำหนดการแบ่งเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง จนผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้ รวมถึงการสร้างเกณฑ์ประเมินผล ทั้งในเรื่องเชิงปริมาณ (quantitative) และคุณภาพหรือคุณลักษณะ (qualitative)</p> <p>3.5 ควรนำผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะในด้านอื่น ๆ เช่น ศิลปะ ทัศนศิลป์ สถาปัตยกรรม และการออกแบบ มาร่วมแต่งด้วย</p>	
4.	คณะผู้รวบรวมเรียบเรียง	<p>4.1 ผู้แต่งควรทำงานร่วมกันเป็นคณะซึ่งประกอบด้วยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ศิลปะศึกษา ทัศนศิลป์ และนักการศึกษา เพื่อร่วมกันวางกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของหนังสือ โดยมีบรรณาธิการเป็นผู้รวบรวมเรียบเรียงเนื้อหา และมีบรรณาธิการฝ่ายศิลป์เป็นผู้ควบคุมดูแลด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์</p>	<p>ผู้แต่งควรทำงานร่วมกันเป็นคณะผู้รวบรวมเรียบเรียงซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการศิลปศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านทัศนศิลป์ และนักการศึกษา มีบรรณาธิการผู้รวบรวมเรียบเรียง และบรรณาธิการฝ่ายศิลป์</p>
5.	ประสบการณ์ในการเขียน	<p>5.1 ควรมีประสบการณ์ในการเขียนหนังสือเรียนทัศนศิลป์</p>	<p>ผู้แต่งควรมีความถนัดหรือมีทักษะในการเขียน</p>

	<p>หรือผลงานวิชาการทางด้านทัศนศิลป์ หรือศิลปศึกษา และมีความเข้าใจในธรรมชาติการรับรู้ของผู้เรียน</p> <p>5.2 ผู้แต่งควรมีประสบการณ์การเขียนหนังสือมาก่อน หรือเป็นผู้ที่มีความถนัดในการเขียนหนังสือ แต่ผู้ที่เคยเขียนหนังสือวิชาการในระดับอุดมศึกษา เมื่อมาเขียนหนังสือในระดับช่วงชั้นที่ 4 ก็อาจจะใช้ภาษาหรือเนื้อหาที่ยากเกินไปไม่เหมาะสมกับวัยหรือธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญที่นอกเหนือจากประสบการณ์การเขียนหนังสือก็คือ ความเข้าใจในพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน</p> <p>5.3 ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเขียนหนังสือ ไม่จำเป็นต้องเป็นหนังสือเรียนก็ได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาถ่ายทอด และต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 4</p> <p>5.4 ไม่จำเป็น เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็ไม่มีการเริ่มต้น อาจไม่เคยมีประสบการณ์การเขียนมาก่อนก็ได้ เพราะมีบรรณาธิการคอยดูแล และมีคณะกรรมการ</p>	<p>และเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ มีความรู้ ความสามารถ และมีความเข้าใจในธรรมชาติการรับรู้ของผู้เรียน</p>
--	---	--

		<p>คอยตรวจพิจารณา แต่ขอให้เป็นผู้มีคุณสมบัติ มีความรู้และมีคุณวุฒิทางการศึกษา</p> <p>5.5 นอกจากประสบการณ์การเขียนแล้ว ควรมีประสบการณ์การอ่าน การเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติ และถ้ามีประสบการณ์การสอนด้วยก็ยิ่งดี</p> <p>5.6 ถ้ามีประสบการณ์การเขียนหนังสือเรียนมาก่อนก็ได้ แต่ถ้าไม่มีก็ไม่เป็นไร เพราะดูที่คุณภาพของผลงานเป็นสำคัญ ถ้าเขียนออกมาแล้วดีก็ไม่มีปัญหาอะไร</p>	
6.	ลักษณะการใช้ภาษา	<p>6.1ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความรู้และความคิดออกมาเป็นภาษาเขียนที่ถูกต้อง สละสลวย สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ชวนติดตาม</p> <p>6.2 ควรใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กระชับ และไม่เป็นการมากเกินไปนัก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง ไม่รู้สึกแปลกแยกกับเนื้อหา เข้าใจง่าย สนุก และชวนติดตาม</p> <p>6.3 ควรใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย</p>	ผู้แต่ง ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความรู้และความคิดออกมาเป็นภาษาเขียนที่ถูกต้อง สละสลวย สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ชวนติดตาม

		หากมีคำศัพท์เฉพาะก็ควรมีคำอธิบายเพิ่มเติม ไม่ควรใช้คำศัพท์ที่ยากเกินไป	
7.	ประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์	<p>7.1 ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในช่วงชั้นที่ 4 มีโอกาสได้สัมผัสผู้เรียนโดยตรง หรือเคยร่วมสังเกตการณ์การเรียนการสอน เพื่อจะได้ ทราบถึงความต้องการของครูกับผู้เรียน มีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน และสภาพปัญหาในการเรียนการสอน</p> <p>7.2 ถ้าเคยมีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในช่วงชั้นที่ 4 จะดีมาก เพราะจะทำให้เข้าใจในธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียน แต่ถ้าหากเป็นผู้สอนในระดับอุดมศึกษา ไม่มีประสบการณ์ในการสอนช่วงชั้นที่ 4 ก็ควรที่จะศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนก่อนที่จะทำการเขียน</p> <p>7.3 ควรเป็นนักการศึกษา ไม่ใช่ระดับผู้สอน แต่เป็นนักการศึกษา ในระดับคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่ง ก็ อ า จ จะ มา จากระดับอุดมศึกษาด้วย เพราะจะเห็นองค์รวม แต่ถ้าทีมเขียน</p>	ผู้ แต่ ง ค ว ร มีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในช่วงชั้นที่ 4 หรือหากไม่มีประสบการณ์ในการสอนก็ต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียน

		<p>เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่สำนักพิมพ์สรรหามา อาจจะใส่ความรู้ของตนเองลงไป โดยตีความจากหัวข้อวัตถุประสงค์ เป็นแบบแยกส่วน ขาดความเชื่อมโยงกับช่วงชั้นที่ผ่านมา ในทีมผู้แต่งอาจมีครูผู้สอนด้วย แต่ที่สำคัญคือ มีคณะกรรมการช่วยกันถกกันรอกำหนดองค์ความรู้ตลอดทั้งเส้นทุกช่วงชั้น แล้วสร้างข้อกำหนดชอยย่อย มีกรอบแนวคิด แล้วหลังจากนั้นก็ให้อิสระไป ต้องมีหลังคา ก่อน หนังสืออุดมคติควรเริ่มที่ มีนโยบายกรอบแนวคิดในการเรียนรู้เป็นหลังคาใหญ่ แล้วถึงทำย่อยออกมา</p> <p>7.4 ไม่จำกัดว่าต้องเคยมีประสบการณ์สอนในช่วงชั้นที่ 4 เพราะบางที่อาจจะมีมุมมองไม่กว้างพอ แต่ครูที่มีประสบการณ์สอนจะมีข้อดีตรงที่เข้าใจในเรื่องการเรียนรู้ เนื้อหาที่จำเป็นกับผู้เรียน กิจกรรม การประเมินผล ส่วนนักวิชาการอาจจะมีมุมมองกว้าง แต่ขาดความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ ทำให้พยายามใส่เนื้อหาเข้ามามากเกินไป</p> <p>7.5 ควรมีประสบการณ์การ</p>	
--	--	---	--

		สอนวิชาศิลปะศึกษาหรือทฤษฎีศิลปะในระดับอุดมศึกษา	
8.	ความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียน	8.1 ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรม การดำเนินชีวิต และประสบการณ์ รวมไปถึงความสนใจในการอ่านและความต้องการของผู้เรียน	ผู้แต่ง ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรม และความต้องการของผู้เรียน
9.	ความทันสมัย	<p>9.1 ควรเป็นผู้ที่มีความทันสมัย ให้ความสนใจติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวในวงการศิลปะหรือศิลปะศึกษาในปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อจะได้สามารถนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการสร้างเนื้อหาและกิจกรรมสำหรับผู้เรียน</p> <p>9.2 ควรเป็นผู้ที่มีความสนใจในเรื่องราวร่วมสมัยของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 4 เช่น กิจกรรมสถานที่ บุคคล และเหตุการณ์ที่อยู่ในความสนใจในปัจจุบัน</p> <p>9.3 ควรเป็นผู้ที่มีความทันสมัย ใส่ใจในเรื่องสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพราะศิลปะเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับชีวิต บูรณาการกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม ในการสอนวิชาทัศนศิลป์ครูผู้สอนก็ควรจะมี</p>	ผู้แต่ง ควรเป็นผู้ที่มีความทันสมัย ให้ความสนใจติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวในวงการศิลปะหรือศิลปะศึกษา รวมทั้งเหตุการณ์ทั่วไปในสังคมปัจจุบันอยู่เสมอ

		<p>ความรู้ในเรื่องเหล่านี้ เพื่อแนะนำให้เด็กเกิดความคิด แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์จากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ หากผู้แต่งหนังสือเรียนมีความเข้าใจในเรื่องนี้และสามารถสอดแทรกไปในเนื้อหาของหนังสือเรียนได้ก็จะเป็นการดีมาก</p> <p>9.4 ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมการสัมมนาหรือกิจกรรมทางศิลปศึกษาสำหรับผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 4 อย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการสอน การนำเสนอด้วยสื่อเทคนิคใหม่ ๆ ที่มีความทันสมัย อยู่เสมอ และนำมาใช้ในการเขียนหนังสือ</p>	
10.	<p>การส่งเสริมให้ครูผู้สอน ผู้เรียน และสถานศึกษา ในแต่ละท้องถิ่นร่วมกันผลิตหนังสือเรียนทัศนศิลป์อย่างเสรี</p>	<p>10.1 การศึกษาในแต่ละท้องถิ่นมีเป้าหมายเดียวกัน แต่ความเข้มข้นหรือคุณภาพทางการศึกษาไม่เท่ากัน สามารถใช้หนังสือเรียนส่วนกลางร่วมกันได้ แต่ควรนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนการสอนของตนเองในแต่ละท้องถิ่น</p> <p>10.2 หากครูผู้สอนในแต่ละสถานศึกษาสามารถผลิตหนังสือเรียนหรือเอกสารประกอบการสอน รวมทั้งสื่อ</p>	<p>การส่งเสริมให้มีการเขียนและผลิตหนังสือเรียนศิลปศึกษาอย่างเสรี โดยครูผู้สอน ผู้เรียน และสถานศึกษา ในแต่ละท้องถิ่นนั้น หากสามารถทำได้ก็เป็นสิ่งที่ดี แต่เป้าหมายหลักของการศึกษาในแต่ละท้องถิ่นก็คือเป้าหมายเดียวกัน ในขณะที่ความเข้มข้นหรือคุณภาพทางการศึกษาในแต่ละ</p>

		<p>การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถานศึกษาของตน โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตรท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับภูมิปัญญาเชิงช่าง ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ก็จะเป็นการดีมาก</p> <p>10.3 เป็นสิ่งที่ดี เพราะแต่ละท้องถิ่นมีองค์ความรู้ของตนเอง มีลักษณะเฉพาะ ผู้เรียนควรจะได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นที่เขาอยู่อาศัย เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งนำไปสู่ความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน เป็นการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นระบบ สามารถเผยแพร่และถ่ายทอดไปสู่รุ่นต่อไปได้</p> <p>10.4 เห็นด้วย ควรทำเป็นหนังสือเสริม แต่ไม่ใช่หนังสือหลัก เพราะในสภาพจริง ครูท้องถิ่นยังไม่มั่นใจในความรู้ตัวเอง อาจจะขาดรุ่มใหญ่ ยกเว้นในอุดมคติ เราพัฒนาคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกันแล้วก็ได้ ระดับเขตก็ไม่มี นักวิชาการเฉพาะด้าน กรุงเทพฯ ยังขาดแคลน ต่างจังหวัดก็ยิ่งขาดแคลน ทั้งศิลปิน นักวิชาการศิลปศึกษา สามารถจัดทำเป็นหนังสือเสริม</p>	<p>ท้องถิ่นอาจจะไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้นสามารถใช้หนังสือเรียนส่วนกลางร่วมกันได้ แต่ควรนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนการสอนของตนเองในแต่ละท้องถิ่น</p>
--	--	--	---

		ได้ แต่แกนกลางยังต้องมีเป็น ร่วมใหญ่	
11.	การส่งเสริมให้นำหนังสือ เรียนทัศนศิลป์ของ ต่างประเทศมาแปลและ เผยแพร่	<p>11.1 เห็นด้วยกับการคัดเลือก หนังสือต่างประเทศมาแปล แต่ ควรนำมาปรับให้เข้ากับบริบท ของสังคมไทย โดยอาจนำเอา หลักวิธีคิดในการนำเสนอของ เขามาผสมกับเรื่องราวความ เป็นไทยสอดแทรกเข้าไป เพื่อให้สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมและธรรมชาติ ของเด็กไทย เช่น นำเทคนิค วิธีการสร้างสรรค์กิจกรรมของ เขามาปรับใช้กับวัสดุในท้องถิ่น ของเรา</p> <p>11.2 หนังสือต่างประเทศมี จุดเด่นอยู่ที่เทคนิควิธีการ นำเสนอที่น่าสนใจ มีกิจกรรมที่ ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะมีคุณภาพที่ดีทุก เล่ม ต้องขึ้นอยู่กับคัดเลือก หากจะคัดเลือกเล่มที่มีคุณภาพ มาแปล เพื่อเป็นหนังสือเสริมก็ เป็นสิ่งที่ดี</p> <p>11.3 เห็นด้วย เพราะก่อให้เกิด การเปรียบเทียบ เกิดคู่แข่งทาง วิชาการ มีกิจกรรมศิลปะที่ หลากหลายมากขึ้น แต่ควร เป็นหนังสือเสริม เพราะถ้าเป็น หนังสือหลักจะขาด ลักษณะเฉพาะของไทย</p>	การส่งเสริมให้มีการนำ หนังสือเรียนศิลปะศึกษา ของต่างประเทศเข้ามา เผยแพร่ หรือนำมาแปล นั้นก็ เป็น สิ่ง ที่ ดี และ น่าสนใจ เพราะหนังสือ ศิลปะของต่างประเทศ มี จุดเด่นอยู่ที่เทคนิค วิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ มีกิจกรรมที่ช่วยพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ แต่ก็ ไม่ใช่ว่าจะมีคุณภาพที่ดี ทุกเล่ม ต้องขึ้นอยู่กับ การคัดเลือก หากจะ คัดเลือกเล่มที่มีคุณภาพ มาแปล เพื่อเป็นหนังสือ อ่านเพิ่มเติมก็เป็นสิ่งที่ดี

จากตารางที่ 2 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านผู้แต่ง ได้ดังนี้

ผู้แต่งควรจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และหากมีคุณวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีก็ยิ่งเป็นการดี อย่างไรก็ตามก็ดี ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ก็เป็นคุณสมบัติที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าคุณวุฒิทางการศึกษา จึงมีข้อเสนอว่าผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์สูง แม้ว่าจะไม่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ก็สามารถเป็นผู้แต่งได้เช่นเดียวกัน

ผู้แต่งควรจบการศึกษาในสาขาศิลปศึกษา ทัศนศิลป์ หรือทฤษฎีศิลป์ และควรมีความรู้ในเรื่องจิตวิทยาการศึกษา หลักสูตรและการสอน เพื่อให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้เหล่านั้น แล้วนำมาถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

ผู้แต่งควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปศึกษา ทฤษฎีศิลป์ และทัศนศิลป์ โดยเฉพาะด้านศิลปศึกษา เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องหลักสูตร การสอน การประเมินผล และพัฒนาการทางศิลปะของผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ใช้ในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในหนังสือเรียน นอกจากนี้หากมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในสาขาต่าง ๆ เช่น ศิลปะประยุกต์ ศิลปะพื้นบ้าน สถาปัตยกรรม และการออกแบบ มาร่วมแต่งเนื้อหาในส่วนนั้น ๆ ด้วยก็ยิ่งดี

ผู้แต่งควรทำงานร่วมกันเป็นคณะผู้รวบรวมเรียบเรียง ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ศิลปศึกษา ทัศนศิลป์ และนักการศึกษา เพื่อร่วมกันวางกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ โดยมีบรรณาธิการเป็นผู้รวบรวมเรียบเรียงเนื้อหา และมีบรรณาธิการฝ่ายศิลป์เป็นผู้ควบคุมดูแลด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์

ผู้แต่งควรมีความถนัดหรือมีทักษะในการเขียนเป็นอย่างดี หากมีประสบการณ์ในการเขียนหนังสือเรียนทัศนศิลป์ หนังสือ หรือผลงานวิชาการทางด้านทัศนศิลป์ หรือศิลปศึกษามาก่อนก็เป็นสิ่งที่ดี แต่หากไม่มีประสบการณ์มาก่อน ก็ต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ มีความรู้ความสามารถ และมีความเข้าใจในธรรมชาติการรับรู้ของผู้เรียน

ผู้แต่งควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อถ่ายทอดความรู้และความคิดออกมาเป็นภาษาเขียนที่ถูกต้อง สละสลวย สื่อความหมายได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย ชวนติดตาม

ผู้แต่งที่เคยมีประสบการณ์การสอนวิชาทัศนศิลป์ในช่วงชั้นที่ 4 มาก่อน จะเข้าใจในธรรมชาติและพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้าหากเป็นผู้สอนในระดับอุดมศึกษา ไม่มีประสบการณ์ในการสอนช่วงชั้นที่ 4 ก็ควรที่จะศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนเพิ่มเติม

ผู้แต่งควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในพฤติกรรม การดำเนินชีวิต และประสบการณ์รวมไปถึงความสนใจในการอ่าน และความต้องการของผู้เรียน

ผู้แต่งควรเป็นผู้ที่มีความทันสมัย ให้ความสนใจติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวในวงการศิลปะหรือศิลปศึกษาในปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อจะได้สามารถนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ในการสร้างเนื้อหาและกิจกรรมสำหรับผู้เรียน

การส่งเสริมให้มีการเขียนและผลิตหนังสือเรียนศิลปศึกษาอย่างเสรี โดยครูผู้สอน ผู้เรียน และสถานศึกษาในแต่ละท้องถิ่นนั้น หากสามารถทำได้ก็เป็นสิ่งที่ดี แต่เป้าหมายหลักของการศึกษาในแต่ละท้องถิ่นก็คือเป้าหมายเดียวกัน ในขณะที่ความเข้มข้นหรือคุณภาพทางการศึกษาในแต่ละท้องถิ่นอาจจะไม่เท่ากัน เพราะฉะนั้นสามารถใช้หนังสือเรียนส่วนกลางร่วมกันได้ แต่ควรนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิธีการเรียนการสอนของตนเองในแต่ละท้องถิ่น

การส่งเสริมให้มีการนำหนังสือเรียนศิลปศึกษาของต่างประเทศเข้ามาเผยแพร่ หรือนำมาแปลนั้นก็ก็เป็นสิ่งที่ดีและน่าสนใจ เพราะหนังสือศิลปะของต่างประเทศ มีจุดเด่นอยู่ที่เทคนิควิธีการนำเสนอที่น่าสนใจ มีกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะมีคุณภาพที่ดีทุกเล่ม ต้องขึ้นอยู่กับ การคัดเลือก หากจะคัดเลือกเล่มที่มีคุณภาพมาแปล เพื่อเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมก็เป็นสิ่งที่ดี

1.2.2 ด้านเนื้อหา

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านเนื้อหา

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ข้อค้นพบ	ผลการวิเคราะห์
1.	ความสอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4	<p>1.1 เนื้อหาควรมีความสอดคล้องตามสาระหลักสูตร แต่ไม่ควรป้อนเนื้อหาให้ผู้เรียนมากจนเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนถูกครอบงำด้วยทฤษฎีมากเกินไป จนบดบังความคิดสร้างสรรค์ และการแสดงออก หรือการเรียนรู้สุนทรีย์</p> <p>1.2 ผู้แต่งควรใช้สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแกนหลัก แล้วตีความแตกออกมาเป็นเนื้อหาและกิจกรรม เพื่อให้ครูสามารถนำไป</p>	เนื้อหาควรมีความสอดคล้องตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ของ กระทรวงศึกษาธิการ

		วิเคราะห์ สังเคราะห์ใช้ได้	
2.	ความถูกต้องตามหลักวิชาการ	2.1 ควร มีการอธิบายความหมายหรือคำจำกัดความของคำศัพท์เฉพาะหรือศัพท์เทคนิคไว้ท้ายบท หรือจัดให้มีอภิธานศัพท์ (Index) ไว้ท้ายเล่ม ช่วยให้ไม่เกิดความสับสนกับนิยามความหมายของคำศัพท์ที่ประกอบอยู่ในเนื้อหาหนังสือเรียน และช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียน	เนื้อหาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการใช้ศัพท์เทคนิคที่ถูกต้องและควรมีการอธิบายความหมายหรือคำจำกัดความของคำศัพท์เฉพาะหรือศัพท์เทคนิคไว้ท้ายบท หรือจัดให้มีอภิธานศัพท์ไว้ท้ายเล่ม
3.	ระดับความยากง่ายที่เหมาะสมกับช่วงชั้น	3.1 ควรมีระดับความยากง่ายของเนื้อหาที่เหมาะสม ไม่ยากและซับซ้อนเกินกว่าวัย และระดับประสบการณ์ความรู้ของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 4 ที่พอจะรับรู้และทำความเข้าใจได้ 3.2 ควรมีการแบ่งเนื้อหาเป็นบท เป็นตอน เป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถติดตามเรื่องและทำความเข้าใจได้ง่าย 3.3 ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญไว้ในตอนท้ายบท เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยต่าง ๆ และสามารถย้อนไปหาความคิดหลักของแต่ละหัวข้อหรือแต่ละบทของหนังสือทั้งเล่ม	เนื้อหาต้องไม่ยากและซับซ้อนเกินกว่าวัย และระดับประสบการณ์ความรู้ของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ ควรมีการแบ่งเนื้อหาเป็นบท เป็นตอน เป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญไว้ในตอนท้ายบท ในบางเรื่องควรใช้แผนผังตาราง แผนภูมิ กราฟ หรือแผนที่ประกอบการอธิบาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น

		ได้	
		3.4 ในบางเรื่องควรใช้แผนผัง ตาราง แผนภูมิ กราฟ หรือแผน ที่ประกอบการอธิบาย เพื่อช่วย ให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น	
4.	สาระความรู้ทางศิลปะทั้ง 4 ด้าน ตามทฤษฎี DBAE	<p>4.1 เนื้อหาในด้านศิลปะปฏิบัติ ควรมีสัดส่วนมากที่สุด แต่ควร บูรณาการความรู้ทั้งหมดเข้าด้วยกัน เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน</p> <p>4.2 ควรมีเนื้อหาด้านศิลปะปฏิบัติ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปะวิจารณ์ ส่วนเนื้อหา ด้านสุนทรียศาสตร์ในส่วนของ ทฤษฎีและปรัชญานั้นอาจจะมี ความลึกซึ้งเกินไป เหมาะที่จะ เรียนในระดับอุดมศึกษา สำหรับช่วงชั้นที่ 4 เพียงแค่ สามารถซึมซับสุนทรียภาพได้ก็ เพียงพอแล้ว</p> <p>4.3 ควรนำแกนความรู้เหล่านั้น มาสังเคราะห์ใช้ เพื่อส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดการความรู้ ความ เข้าใจ รู้คุณค่า เข้าใจ ความหมาย สามารถนำไปใช้ได้ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวทฤษฎี</p>	ควรบูรณาการความรู้ ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะ วิจารณ์ และด้านศิลปะ ปฏิบัติเข้าด้วยกัน เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยง ซึ่งกันและกัน ส่งเสริม ให้ผู้เรียนเกิดการ ความรู้ ความเข้าใจ รู้ ค ว ม ค ่า ข ่า จ ความหมาย สามารถ นำไปใช้ได้ แต่เนื้อหา ในด้านศิลปะปฏิบัติควรมีสัดส่วนมากที่สุด

5.	การส่งเสริมการเรียนรู้ทัศนวัฒนธรรม (Visual Culture)	5.1 เป็นสิ่งที่สำคัญในการเรียนทัศนศิลป์ที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในความสัมพันธ์ของศิลปะกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในสังคมปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการตระหนักในคุณค่าความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรม	ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในความสัมพันธ์ของศิลปะกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อให้เกิดการตระหนักในคุณค่าความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรม
6.	การส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย	<p>6.1 เนื่องจากภูมิปัญญาเป็นเรื่องเฉพาะในแต่ละยุคสมัย ควรส่งเสริมให้เรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจในรากเหง้าความเป็นมา แต่ไม่จำเป็นต้องพยายามเชื่อมโยงกับปัจจุบันเสมอไป เพราะบางเรื่องไม่สามารถเชื่อมโยงได้</p> <p>6.2 ควรส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องภูมิปัญญาไทยในอดีต ทั้งในระดับชาติ และในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และนำมาพัฒนาต่อยอดได้</p> <p>6.3 ควรส่งเสริมให้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชุมชน สิ่งแวดล้อม คติความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาไทยในแต่ละท้องถิ่น</p>	ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องภูมิปัญญาไทยในอดีต ทั้งในระดับชาติ และในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดได้

7.	<p>การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในความคิดจากต่างวัฒนธรรม (Cross Culture) ตามแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่</p>	<p>7.1 การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้แนวคิดจากต่างวัฒนธรรมและต่างเชื้อชาติเป็นสิ่งที่ดี ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องจำกัดเฉพาะแนวความคิดของตะวันตกเท่านั้น แนวความคิดของชาติตะวันออก หรือชนเผ่าต่าง ๆ ก็มีความน่าสนใจเช่นกัน</p> <p>7.2 ควรนำไปสอดแทรกในส่วนของประวัติศาสตร์ศิลปะ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าและความหมายของผลงานศิลปะร่วมสมัย ที่เชื่อมโยงกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมในยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน</p> <p>7.3 ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้โลกกว้างอย่างไม่มีอคติ เพราะยิ่งรู้จักผู้อื่นมากเท่าไร ก็ยิ่งรู้จักตัวเองมากขึ้นเท่านั้น</p> <p>7.4 ควรนำมาอธิบาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในความคิดจากต่างวัฒนธรรมและเชื้อชาติ (Cross Culture) ตามแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ โดยควรอธิบายให้ทราบถึงเหตุผลที่มาของแนวคิด รวมทั้งคุณค่าและความหมาย</p>	<p>ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในความคิดจากต่างวัฒนธรรมและเชื้อชาติ (Cross Culture) ตามแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ โดยควรอธิบายให้ทราบถึงเหตุผลที่มาของแนวคิดรวมทั้งคุณค่าและความหมาย</p>
8.	<p>การส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่</p>	<p>8.1 ควรส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้รู้เท่าทันยุคสมัย และสามารถ</p>	<p>ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้เรียน</p>

		<p>นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้</p> <p>8.2 ไม่ใช่ตัวเน้น เพราะเป็นแค่สื่อทางเลือกของการแสดงออก ไม่ใช่สาระหลักที่จะเรียนรู้ ต้องรู้ว่าเราต้องการอะไร แล้วค่อยนำเทคโนโลยีมาใช้ จะไม่มีประโยชน์ถ้าแก่ความรู้ที่เราออกแบบไม่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ถ้าใช้ได้ก็เป็นเกร็ดที่ตอบโจทย์ได้ อย่างหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องเป็นหัวข้อใหญ่หรือหัวข้อที่กังวล เป็นเพียงทางเลือกหนึ่ง แต่ถ้าไม่มีหนังสือจะเริ่มเขียนทันที ก็ต้องเปิดกว้าง เพราะเป็นยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว</p>	<p>มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้</p>
9.	<p>การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและบูรณาการทางปัญญาทั้ง 8 ด้านตามทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple-Intelligences)</p>	<p>9.1 ศิลปะเป็นวิชาที่ง่ายต่อการนำมาบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ เนื่องจากมีวิธีการที่หลากหลายหลายสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาสติปัญญาในด้านต่าง ๆ และสามารถเข้าถึงคุณค่าของสิ่งรอบตัวได้</p> <p>9.2 วิชาศิลปะมีชั่วโมงเรียนเพียงสัปดาห์ละหนึ่งคาบ วิธีหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาและบูรณาการทางปัญญาทั้ง 8 ด้านก็คือ การขยายห้องเรียน</p>	<p>ควรนำวิชาทัศนศิลป์ไปบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาในด้านต่าง ๆ</p>

		<p>วิชาศิลปะออกไปสู่วิชาอื่น โดยนำไปบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนในวิชาอื่น เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของศิลปะ ซึ่งมีความผสมกลมกลืนไปกับชีวิต สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในวิชาอื่น ๆ ได้</p>	
10.	<p>การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและบูรณาการด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย</p>	<p>10.1 ควรจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งสามด้านเท่า ๆ กัน</p> <p>10.2 ส่งเสริมการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน แต่มุ่งเน้นในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านจิตพิสัย ซึ่งได้แก่ การปลูกฝังให้เกิดศิลปนิสัย มีรสนิยมทัศนคติที่ดี และมีความซาบซึ้งในศิลปะ มากกว่าในด้านทักษะฝีมือ</p> <p>10.3 ควรมีเนื้อหาที่เน้นตามหลักการเรียนรู้ของ Bloom Taxonomy คือ 1) ให้รู้ 2) ให้เข้าใจ 3) นำไปใช้ 4) วิเคราะห์ 5) สังเคราะห์ 6) ให้สามารถประเมินค่าได้ แต่การเน้นความสำคัญมากที่สุด คือ 1) การให้รู้ 2) ให้เข้าใจ 3) นำไปใช้ โดยเฉพาะเน้นเรื่องการให้รู้คุณค่า ความหมาย ความสำคัญในด้านต่าง ๆ เช่น ประวัติศาสตร์ หลักศิลปะ</p>	<p>ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน แต่มุ่งเน้นในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศิลปนิสัย มีรสนิยมทัศนคติที่ดี และมีความซาบซึ้งในศิลปะ</p>

		<p>ต่อมาให้เข้าใจ ซาบซึ้ง ตระหนักในความงามของศิลปะ และศิลป์ รวมถึงเบื้องหลัง ความคิด หลังจากนั้นจึงทดลอง ฝึกปฏิบัติ การนำหลักการ ศิลปะมาใช้ในชีวิตและความคิด ของตน เพื่อให้เป็นผู้มีรสนิยม อันดี ทั้งทางความงามและ ความคิด อันจะส่งผลต่อสังคม ต่อไป ส่วนความรู้ด้าน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และ ประเมินค่า จะเป็นทักษะรอง หรือเสริม เพื่อให้เป็นพื้นความรู้ ในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป ไม่ ควรเรียนรวมกันหมด ซึ่งจะทำ ให้เกิดความซ้ำซ้อน สับสน และไม่เกิดจุดเน้นของช่วงชั้น</p>	
11.	<p>ความทันสมัย น่าสนใจ สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบัน</p>	<p>11.1 ควรนำเรื่องราวใกล้ตัวที่ อยู่ในกระแสความสนใจของ ผู้เรียนมายกตัวอย่าง จะทำให้ ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น</p> <p>11.2 ควรเสนอแนวคิดใหม่ ๆ เทคนิควิธีการใหม่ ๆ เพราะ ศิลปะเป็นวิชาที่ต้องทดลอง ค้นหา นำเสนอความ หลากหลาย แปลกใหม่อย่าง สร้างสรรค์</p>	<p>เนื้อหาควรมีความ ทันสมัย แปลกใหม่ น่าสนใจ สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบัน และเรื่องราวใกล้ตัวที่ อยู่ในกระแสความสนใจ ของผู้เรียน</p>
12.	<p>การส่งเสริมการเตรียม ความพร้อมเพื่อศึกษาต่อ ทางด้านศิลปะใน</p>	<p>12.1 ควรตอบสนองความ ต้องการของผู้เรียนที่มีความ สนใจในการศึกษาต่อทางด้าน</p>	<p>เนื้อหาควรส่งเสริมการ เตรียมความพร้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้</p>

<p>ระดับอุดมศึกษา</p>	<p>ศิลปะด้วย โดยควรจะมีการประสานความคิดร่วมกันระหว่างผู้ที่กำหนดเนื้อหาในระดับอุดมศึกษา และระดับช่วงชั้นที่ 4 เพื่อจะได้สามารถกำหนดเนื้อหาในช่วงชั้นที่ 4 ให้มีความสัมพันธ์สามารถต่อยอดไปสู่ระดับอุดมศึกษาได้</p> <p>เนื่องจากปัจจุบันเนื้อหาที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยยากเกินกว่าเนื้อหาในช่วงชั้นที่ 4</p> <p>12.2 ควรเป็นเนื้อหาที่เตรียมความพร้อม เพื่อให้เขามีความรู้ความเข้าใจ สามารถแก้โจทย์หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยไม่ใช้การติวข้อสอบ เพราะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและนักเรียนส่วนใหญ่เป็นหลัก ถ้าวางแผนการลำดับเนื้อหาไม่ดี นักเรียนจะสามารถทำข้อสอบได้ในระดับหนึ่งอยู่แล้ว สำหรับนักเรียนที่ต้องการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสาขาเฉพาะทาง ครูผู้สอนหรือทางโรงเรียนน่าจะมีการจัดกลุ่มติวให้เป็นการเฉพาะ</p> <p>12.3 ควรใส่ไว้ในภาคผนวกหรือควรแยกไปจัดทำเป็นหนังสือเสริม สำหรับเตรียมตัวสอบเข้าศึกษาต่อทางด้านศิลปะในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเป็น</p>	<p>ความเข้าใจ สามารถแก้โจทย์หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยไม่ใช้การติวข้อสอบ สำหรับผู้เรียนที่ต้องการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสาขาเฉพาะทางด้านศิลปะ ครูผู้สอนหรือทางโรงเรียนน่าจะมีการจัดกลุ่มติวให้เป็นการเฉพาะ</p>
-----------------------	--	--

		การแนะนำแก่ผู้ที่มีความสนใจ โดยเฉพาะ	
13.	การจัดทำฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในหนังสือเรียนไว้ในระบบเว็บไซต์	<p>13.1 ควรทำให้มีความสนุกสนาน สร้างให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้</p> <p>13.2 เป็นแนวคิดที่ดีมาก เป็นสื่อการสอนเครื่องช่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถใช้ควบคู่ไปกับหนังสือเรียน หรือสามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ โดยนำเนื้อหาข้อมูลจากหนังสือเรียนไปขยายลงในเว็บไซต์ ทำให้ผู้เรียนสะดวกในการศึกษาค้นคว้า และเกิดความรู้สึกสนุกสนานในการเรียนรู้</p> <p>13.3 เป็นวิธีการปรับตัวตามยุคสมัย ที่สามารถแก้ปัญหาได้ดี อย่างหนึ่ง ในกรณีที่ภาพประกอบในหนังสือมีจำนวนน้อย และไม่ชัดเจน นักเรียนสามารถเข้าไปชมในเว็บไซต์ได้ นอกจากนี้ยังควรมีเว็บบอร์ด เพื่อให้ นักเรียนสามารถพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน แต่ต้องมีผู้รับผิดชอบคอยควบคุมดูแล</p>	ผู้ผลิต ควรจัดทำฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในหนังสือเรียนไว้ในระบบเว็บไซต์ เพื่อเป็นเครื่องช่วยการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสะดวกในการศึกษาค้นคว้า และเกิดความรู้สึกสนุกสนานในการเรียนรู้
14.	การจัดทำหนังสือเสริมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ	14.1 ควรจัดทำหนังสือเสริมความรู้ที่มีความหลากหลาย	ควรจัดทำหนังสือเสริมความรู้ที่มีความ

	<p>บทเรียน ควบคู่ไปกับหนังสือเรียน</p>	<p>มากขึ้น เช่น รวมคำศัพท์เทคนิคทางศิลปะ ปทานุกรมลัทธิศิลปะและศิลปิน ศิลปะพื้นบ้าน ศิลปหัตถกรรมไทย การออกแบบ ฯลฯ เพราะจะทำให้ได้เนื้อหาสาระขยายออกมาจากหนังสือเรียน ไม่จำเป็นต้องนำเนื้อหาทั้งหมดไปใส่ไว้ในหนังสือเรียน นักเรียนที่สนใจก็สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือใช้เป็นคู่มือได้ ทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์มากขึ้น สามารถเลือกศึกษาค้นคว้าได้ตามความต้องการ</p>	<p>หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนที่สนใจสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ตามความต้องการ</p>
<p>15.</p>	<p>การระบุแหล่งอ้างอิง บรรณานุกรม และแนะนำแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหา</p>	<p>15.1 ควรมีทั้งบรรณานุกรมและการแนะนำแหล่งเรียนรู้ ทั้งที่เป็นเอกสาร สถานที่ และตัวบุคคล เพื่อให้ผู้เรียนสามารถไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้</p> <p>15.2 น่าจะแนะนำแหล่งอ้างอิงหรือแหล่งเรียนรู้ประกอบไปในเนื้อหาแต่ละบท โดยใส่ไว้ในตอนท้ายของแต่ละบท ในกรณีที่เนื้อหามีความซับซ้อน หรือต้องการให้มีการเชื่อมโยงกับเนื้อหาในแหล่งอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น และมีการจัดทำหนังสือเสริมเพิ่มเติมในแต่ละเรื่อง</p> <p>15.3 ควรนำสถานที่ซึ่งเป็น</p>	<p>ควรมีการระบุ บรรณานุกรม และแนะนำแหล่งเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาในแต่ละเรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้</p>

		<p>แหล่งเรียนรู้ไปสอดแทรกไว้ในเนื้อหา นำภาพมาลงประกอบเพื่อแนะนำให้ครูและผู้เรียนได้รู้จัก โดยเลือกภาพที่มีความสวยงามกระตุ้นความสนใจ และตั้งโจทย์ปลายเปิดไว้เพื่อท้าทายให้ผู้อ่านอยากค้นหาคำตอบ แหล่งเรียนรู้ที่น่าจะเป็นสถานที่ใกล้ตัว มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต บริบทของท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ การทำหนังสือเรียนจากส่วนกลางอาจเปิดภาพกว้าง ยกตัวอย่างในระดับภูมิภาค จังหวัด และแนะนำให้ผู้เรียนลองสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นของตน</p>	
--	--	---	--

จากตารางที่ 3 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านเนื้อหา ได้ดังนี้

เนื้อหาต้องมีความสอดคล้องตรงตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ผู้แต่งควรใช้สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ด้านทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแกนหลักในการกำหนดโครงสร้างเนื้อหา แล้วตีความแตกออกมาเป็นเนื้อหาและกิจกรรม เพื่อให้ครูและผู้เรียนสามารถนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ใช้ได้

เนื้อหาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการใช้ศัพท์เทคนิคที่ถูกต้อง และควรมีการอธิบายความหมายหรือคำจำกัดความของคำศัพท์เฉพาะหรือศัพท์เทคนิคไว้ท้ายบท หรือจัดให้มีอภิธานศัพท์ไว้ท้ายเล่ม ช่วยให้ไม่เกิดความสับสนกับนิยามความหมายของคำศัพท์ที่ประกอบอยู่ในเนื้อหาหนังสือเรียน และช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียน

เนื้อหาควรมีระดับความยากง่ายที่เหมาะสม ไม่ยากและซับซ้อนเกินกว่าวัย และระดับประสบการณ์ความรู้ของผู้เรียนในช่วงชั้นที่ 4 ที่พอจะรับรู้และทำความเข้าใจได้ ควรมีการแบ่งเนื้อหาเป็นบท เป็นตอน เป็นหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถติดตามเรื่องและทำความเข้าใจได้ง่าย ควรมีการสรุปประเด็นสำคัญไว้ในตอนท้ายบท เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเห็น

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยต่าง ๆ และสามารถย้อนไปหาความคิดหลักของแต่ละหัวข้อหรือแต่ละบทของหนังสือทั้งเล่มได้ ในบางเรื่องควรใช้แผนผัง ตาราง แผนภูมิ กราฟ หรือแผนที่ ประกอบการอธิบาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาได้ง่ายยิ่งขึ้น

เนื้อหาในด้านศิลปะปฏิบัติควรมีสัดส่วนมากที่สุด แต่ควรบูรณาการความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ และศิลปะวิจารณ์เข้าด้วยกัน เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการความรู้ ความเข้าใจ รู้คุณค่า เข้าใจความหมาย สามารถนำไปใช้ได้ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวทฤษฎี

ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในความสัมพันธ์ของศิลปะกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในสังคมปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการตระหนักในคุณค่าความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ศิลปะ และวัฒนธรรม

ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องภูมิปัญญาไทยในอดีต ทั้งในระดับชาติ และในระดับท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความความรัก ความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และนำมาพัฒนาต่อยอดได้

ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในความคิดจากต่างวัฒนธรรม และเชื้อชาติ (Cross Culture) ตามแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ โดยควรอธิบายให้ทราบถึงเหตุผลที่มาของแนวคิด รวมทั้งคุณค่า และความหมาย

ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมการเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนรู้เท่าทันยุคสมัย และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

วิชาทัศนศิลป์เป็นวิชาที่ง่ายต่อการนำมาบูรณาการร่วมกับศาสตร์อื่น ๆ เนื่องจากมีวิธีการที่หลากหลายสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาสติปัญญาในด้านต่าง ๆ สามารถเข้าถึงคุณค่าของสิ่งรอบตัวได้

ควรมีเนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน แต่มุ่งเน้นในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านจิตพิสัย ซึ่งได้แก่ การปลูกฝังให้เกิดศิลปะนิสัย มีรสนิยม ทัศนคติที่ดี และมีความซาบซึ้งในศิลปะ มากกว่าในด้านทักษะฝีมือ

เนื้อหาควรมีความทันสมัยน่าสนใจ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ควรนำเรื่องราวใกล้ตัวที่อยู่ในกระแสความสนใจของผู้เรียนมายกตัวอย่าง จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากขึ้น

ควรเป็นเนื้อหาที่เตรียมความพร้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถแก้โจทย์หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยไม่ใช้การติวข้อสอบ เพราะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นหลัก ถ้าวางแผนการลำดับเนื้อหาตลอดช่วงชั้นได้ดี ผู้เรียนจะสามารถทำข้อสอบได้ในระดับหนึ่งอยู่แล้ว สำหรับผู้เรียนที่ต้องการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสาขาเฉพาะทางด้านศิลปะ ครูผู้สอนหรือทางโรงเรียนน่าจะมีการจัดกลุ่มติวให้เป็นการเฉพาะ

ผู้ผลิตควรจัดทำฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกับเนื้อหาในหนังสือเรียนไว้ในระบบเว็บไซต์ เพื่อเป็นสื่อการสอนเครื่องช่วยการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถใช้ควบคู่ไปกับหนังสือเรียน หรือสามารถ

สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ โดยนำเนื้อหาข้อมูลจากหนังสือเรียนไปขยายลงในเว็บไซต์ ทำให้ผู้เรียนสะดวกในการศึกษาค้นคว้า และเกิดความรู้สึกสนุกสนานในการเรียนรู้

ควรจัดทำหนังสือเสริมความรู้ที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น รวมคำศัพท์เทคนิคทางศิลปะ ปทานุกรมลัทธิศิลปะและศิลปิน ศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะหัตถกรรมไทย การออกแบบ ฯลฯ เพราะจะทำให้ได้เนื้อหาสาระขยายออกมาจากหนังสือเรียน ไม่จำเป็นต้องนำเนื้อหาทั้งหมดไปใส่ไว้ในหนังสือเรียน นักเรียนที่สนใจก็สามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือใช้เป็นคู่มือได้ ทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์มากขึ้น สามารถเลือกศึกษาค้นคว้าได้ตามความต้องการ

ควรมีการระบุบรรณานุกรม และแนะนำแหล่งเรียนรู้ ทั้งที่เป็นเอกสาร สถานที่ และตัวบุคคล ที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาในแต่ละเรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้

1.2.3 ด้านกิจกรรม

ตารางที่ 4 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านกิจกรรม

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ข้อค้นพบ	ผลการวิเคราะห์
1.	การพัฒนากิจกรรมจากฐานความคิดของเนื้อหาภาคทฤษฎี	1.1 อาจจะใช้เนื้อหาเป็นหลักแล้วคิดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา หรือจะใช้กิจกรรมนำเนื้อหาก็กได้ แต่ต้องสามารถอธิบายเชื่อมโยงได้ว่าแต่ละกิจกรรมให้คุณค่าอย่างไร และสัมพันธ์กับเนื้อหาส่วนไหนอย่างไร โดยที่อาจจะอธิบายเนื้อหาก่อนแล้วค่อยทำกิจกรรม หรือทำกิจกรรมก่อนแล้วค่อยอธิบายเนื้อหาเป็นการเรียนรู้จากการทดลองก็ได้	กิจกรรมอาจจะพัฒนามาจากเนื้อหา หรือใช้กิจกรรมนำเนื้อหาเรียนรู้จากการทดลองก็ได้ แต่ต้องสามารถอธิบายเชื่อมโยงได้ว่าแต่ละกิจกรรมให้คุณค่าอย่างไร และสัมพันธ์กับเนื้อหาส่วนไหน
2.	ความน่าสนใจ และท้าทายผู้เรียน	2.1 ควรจะมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ทิ้งประเด็นไว้ให้ผู้เรียนหาคำตอบ หรือได้สำรวจตัวเอง	ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย ให้อิสระแก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถทำตามความถนัดหรือ

		<p>2.2 ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย ให้อิสระแก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถทำตามความถนัดหรือความสนใจได้ ไม่จำกัดเทคนิควิธีการมากเกินไป เพราะผู้เรียนที่ขาดทักษะฝีมือหรือขาดความถนัด หากให้ทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยทักษะฝีมือมาก ๆ เมื่อทำไม่ได้ก็จะเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ ควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน แปลกใหม่และ ผู้เรียนทุกคนสามารถทำได้ในแบบฉบับของตน</p>	<p>ความสนใจได้ ควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน แปลกใหม่และผู้เรียนทุกคนสามารถทำได้ในแบบฉบับของตน</p>
3.	การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	<p>3.1 หัวใจของศิลปะนอกจากสุนทรียภาพแล้ว ก็คือความคิดสร้างสรรค์ และการลงมือทำ ถ้าคิด พูด แต่ไม่ลงมือทำ ขาดทักษะก็จะอ่อนแอ ควรเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้รู้จักการแก้ปัญหา และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างจินตนาการ</p>	<p>ควรเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้รู้จักการแก้ปัญหา และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างจินตนาการ</p>
4.	การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	<p>4.1 สิ่งที่สำคัญ คือ ผู้เรียนสามารถนำคุณค่าที่ได้รับจากกิจกรรม คือ ศิลปนิสัย และความมีรสนิยม ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้</p>	<p>ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถนำคุณค่าที่ได้รับจากกิจกรรม ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้</p>

		4.2 ควรเป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน หรือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาวิชาอื่นได้ด้วย	
5.	ความสอดคล้องกับวุฒิภาวะและความสนใจของผู้เรียน	<p>5.1 นอกจากกิจกรรมการวาด การปั้น การพิมพ์ การประดิษฐ์ และการออกแบบแล้ว ควรหากิจกรรมแปลกใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสื่อ มัลติมีเดีย ซึ่งอยู่ในความสนใจของผู้เรียนมาประกอบด้วย เช่น กราฟฟิก ดีไซน์ แอนิเมชัน การทำภาพยนตร์สั้น สารคดี ฯลฯ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมหรือความสนใจของกลุ่มผู้เรียน</p> <p>5.2 ใช่ เพราะถ้ายากเกินไป ผู้เรียนจะเกิดความท้อแท้ไม่สามารถทำได้ แต่ถ้าง่ายเกินไปก็จะไม่ท้าทายให้ได้เรียนรู้</p>	ควรเป็นกิจกรรมที่ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป เพราะถ้ายากเกินไป ผู้เรียนจะเกิดความท้อแท้ไม่สามารถทำได้ แต่ถ้าง่ายเกินไปก็จะไม่ท้าทายให้ได้เรียนรู้
6.	การส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในสาระความรู้ทางศิลปะทั้ง 4 ด้าน ตาม ทฤษฎี DBAE	<p>6.1 ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกิจกรรม กิจกรรมบางอย่างไม่จำเป็นต้องมีสาระความรู้ครบทั้งสี่ด้านก็ได้</p> <p>6.2 ในส่วนของกิจกรรมศิลปะปฏิบัติสามารถบูรณาการความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์</p>	ควรบูรณาการความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์สุนทรียศาสตร์ และ ศิลปวิจารณ์เข้าไปในกิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

		<p>สุนทรียศาสตร์ และศิลปะ วิจารณ์เข้าไปด้วยกันได้ เช่น มีการอธิบายเกริ่นนำถึง ประวัติความเป็นมา ลัทธิทาง ศิลปะ มีซีดีภาพยนตร์ประวัติ ชีวิตศิลปิน นำภาพผลงานมา ให้ดู ชีวชนให้เห็นถึงสุนทรียะ ความงาม แล้วให้สร้างสรรค์ ผลงานศิลปะที่ได้รับแรง บันดาลใจจากสิ่งที่เรียนรู้ หลังจากนั้นก็นำผลงานมา วิจารณ์ร่วมกัน เป็นต้น</p> <p>6.3 ครูควรเป็นผู้นำไปบูรณา การส่งเสริมความรู้ความ เข้าใจในสาระความรู้ทั้งสี่ด้าน ให้ผสมกลมกลืนกันไป โดย ไม่ต้องชี้แจงแบ่งแยกทฤษฎี กับผู้เรียน เพราะผู้เรียนไม่ จำเป็นต้องทราบก็ได้ว่าเขา กำลังเรียนรู้ทฤษฎีอะไร แต่ให้ เขาเกิดความรู้ เข้าใจ ความหมาย และเห็นคุณค่า</p>	
7.	<p>การส่งเสริมการเรียนรู้ ทัศนวัฒนธรรม (Visual Culture)</p>	<p>7.1 ควรมากที่สุด เพราะหัวใจ สำคัญของการศึกษาทุกวิชา ก็คือ เพื่อให้เป็นคนที่มีความ เข้าใจในสิ่งแวดล้อม สังคม ศิลปวัฒนธรรมรอบตัว กิจกรรมควรส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้สำรวจเรียนรู้สิ่งรอบตัว เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำมาใช้เป็นแรง</p>	<p>ควรเป็นกิจกรรมที่ ส่งเสริมการเรียนรู้ทัศน วัฒนธรรม (Visual Culture) เพื่อให้มี ความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำมาใช้ เป็นแรงบันดาลใจใน การสร้างสรรค์ได้</p>

		บันดาลใจในการสร้างสรรค์ได้	
8.	การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดมาจากอดีตเข้ากับภูมิปัญญาร่วมสมัย	8.1 ควรให้ความสำคัญ เพราะในศิลปะซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทยนั้นมีตัวองค์ความรู้สอดแทรกอยู่มากมาย สามารถเรียนรู้ได้ทั้งเรื่องความงาม ทฤษฎีทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนซาบซึ้งและเห็นคุณค่า	ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดมาจากอดีตเข้ากับภูมิปัญญาร่วมสมัย เพราะผลงานศิลปะซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทย มีองค์ความรู้สอดแทรกอยู่มากมาย สามารถเรียนรู้ได้ทั้งเรื่องความงาม ทฤษฎีทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม
9.	การส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดจากต่างวัฒนธรรม (Cross Culture) ตามแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ (Postmodernism)	9.1 ควร เพราะกิจกรรมศิลปะตามแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ มีวิธีคิดและการแสดงออกที่หลากหลาย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประลองความคิดใหม่ ๆ มีอิสระในการทดลองทำงานด้วยสื่อที่หลากหลาย และทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยในระดับสากล	ควรมีกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดจากต่างวัฒนธรรมและเชื้อชาติ (Cross Culture) ตามแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทดลองทำงานด้วยสื่อที่หลากหลาย และทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยในระดับสากล
10.	การส่งเสริมการเรียนรู้	10.1 น่าจะขึ้นอยู่กับความ	ควรมีกิจกรรมที่

	<p>เทคโนโลยีสมัยใหม่</p>	<p>สนใจของผู้เรียน</p> <p>10.2 เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะอยู่ในยุคสมัยและ กระแสความสนใจของ นักเรียน ควรให้ความรู้ ความ เข้าใจแก่เขา เพื่อให้รู้เท่าทัน สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้ เกิดประโยชน์ได้ แต่ไม่ตก เป็นทาสของเทคโนโลยี</p> <p>10.3 ควร ให้ผู้เรียนได้สัมผัส รู้ และเข้าใจ สามารถนำมาใช้ ประโยชน์ได้ ในส่วนของผู้ที่มี ความสนใจเฉพาะหรือมีความ ถนัด อาจเป็นแนวทางใน การศึกษาต่อ หรือประกอบ อาชีพได้</p>	<p>เกี่ยวกับเทคโนโลยี สมัยใหม่ เพื่อให้ผู้เรียน สามารถนำเทคโนโลยี มาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยไม่ตกเป็นทาสของ เทคโนโลยี</p>
11.	<p>การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การพัฒนาและบูรณาการ ทางปัญญาทั้ง 8 ด้าน ตาม ท ฤ ษ ฎี พ หุ ปั ญ ญา (Multiple-Intelligences)</p>	<p>11.1 กิจกรรมในวิชา ทักษะศิลป์เป็นกิจกรรมที่ ส่งเสริมการพัฒนาปัญญาทั้ง 8 ด้านได้ง่าย สามารถนำวิชา อื่นมาบูรณาการร่วมกับการทำ กิจกรรมทางศิลปะ เพื่อพัฒนา ผู้เรียนในแบบองค์รวมได้</p> <p>11.2 ศิลปะเป็นกิจกรรมที่มี การบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม แต่ ละกิจกรรมมีเนื้อหาสอดแทรก อยู่ ขึ้นอยู่กับครูจะนำออกมา</p>	<p>ควรนำวิชาอื่นมาบูรณ การร่วมกับการทำ กิจกรรมทางศิลปะ เพื่อ พัฒนาผู้เรียนในแบบ องค์รวมได้ เนื่องจาก ศิลปะเป็นกิจกรรมที่มี การบูรณาการศาสตร์ ต่างๆ อยู่แล้ว ขึ้นอยู่ กับครูจะนำออกมา อธิบายให้เห็นถึงความ เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ และประยุกต์นำไป สร้างเป็นกิจกรรมหรือ โครงการ</p>

		<p>อธิบายให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ และประยุกต์นำไปสร้างเป็นกิจกรรมหรือโครงการ</p> <p>11.3 กิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาและบูรณาการทางปัญญาควรเป็นกิจกรรมที่มีการบูรณาการกันอย่างแนบเนียน ไม่ใช่เป็นการจับมาผสมกันแบบตัดปะ เช่น พานักเรียนไปชมจิตรกรรมฝาผนังที่วัดภายในท้องถิ่น ชี้ชวนให้ดูสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตของผู้คนในบริเวณนั้น ให้นักเรียนเขียนบันทึกการเดินทาง อธิบายภาพจิตรกรรมฝาผนัง ให้ความรู้เรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในภาพ แล้วให้ฝึกวาดภาพจิตรกรรมไทย หรือให้ทำงานหัตถกรรม พาไปคุยกับช่างฝีมือ ชาวบ้านในบริเวณนั้น ได้เรียนรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ความเชื่อ เป็นต้น</p>	
12.	<p>การส่งเสริมการแสดงออก ความสำเร็จส่วนบุคคล (CreativeSelf Expression)</p>	<p>12.1 กิจกรรมศิลปะในช่วงชั้นนี้ควรส่งเสริมให้เขาแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะตน เพื่อที่ครูจะได้สามารถวิเคราะห์ตัวตนของเขาผ่านการแสดงออกซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการ</p>	<p>กิจกรรมศิลปะควรมีความหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงลักษณะเฉพาะตนอย่างอิสระ</p>

		<p>แนะแนวในการศึกษาต่อให้กับผู้เรียน เพราะฉะนั้นกิจกรรมจึงควรมีความหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงออกอย่างอิสระเต็มที่</p>	
13.	<p>การส่งเสริมความเป็นเลิศในเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทัศนศิลป์</p>	<p>13.1 อาจมีการแนะนำกิจกรรมเสริมไว้สำหรับครูที่อาจจะนำไปใช้สอนเด็กที่มีความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งอาจจัดเป็นกลุ่มย่อยหรือวิชาเลือก โดยเป็นกิจกรรมที่เป็นลักษณะปลายเปิดสำหรับเด็กกลุ่มนี้ เพื่อให้เขาสามารถแตกแขนงหรือต่อยอดได้ เช่น มีการแนะนำการปฏิบัติงานขั้นสูงว่าสามารถทำอะไรได้บ้าง และถ้ามีความสนใจเพิ่มเติมสามารถค้นคว้าได้จากที่ไหน หรือมีการแนะแนวสำหรับการศึกษาต่อทางด้านศิลปะโดยเฉพาะ</p>	<p>ควรมีการแนะนำกิจกรรมเสริมไว้สำหรับครูเพื่อนำไปใช้สอนเด็กที่มีความสนใจเป็นพิเศษ เพื่อให้เขาสามารถแตกแขนงหรือต่อยอดได้ หรือมีการแนะแนวสำหรับการศึกษาต่อทางด้านศิลปะโดยเฉพาะ</p>
14.	<p>การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและบูรณาการทางด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย</p>	<p>14.1 การพัฒนาในด้านพุทธิพิสัย และทักษะพิสัย ต้องผสมผสานกันทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในด้านจิตพิสัย ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญ</p> <p>14.2 ควรให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดความซาบซึ้งเป็นสำคัญ ส่วนในด้าน</p>	<p>กิจกรรมควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดความซาบซึ้งในศิลปะส่วนในด้านทักษะฝีมือนั้นอาจจะมีความถนัดและความสนใจที่แตกต่างกัน</p>

		ทักษะฝีมือนั้นอาจจะไม่สามารถทำได้ทุกคน เพราะมีความถนัดและความสนใจที่แตกต่างกัน	
15.	การส่งเสริมการเตรียมความพร้อมเพื่อศึกษาต่อทางด้านศิลปะในระดับอุดมศึกษา	15.1 ผู้เรียนส่วนใหญ่อาจไม่ได้มีความต้องการที่จะศึกษาต่อทางด้านศิลปะ กิจกรรมจึงน่าจะเป็นกิจกรรมสำหรับทุกคนหรือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาความถนัดและความสนใจของตนเอง แต่ในภาคผนวกอาจมีการแนะนำกิจกรรมเสริมหรือรายละเอียดในการศึกษาต่อไว้สำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจในการศึกษาต่อทางด้านศิลปะ	ในภาคผนวกอาจมีการแนะนำกิจกรรมเสริมหรือรายละเอียดในการศึกษาต่อไว้สำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจในการศึกษาต่อทางด้านศิลปะ
16.	ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ	16.1 เป็นสิ่งที่ดี เพราะทำให้เขาได้เห็นความเชื่อมโยงกับสภาพเป็นจริง 16.2 ควรมีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีชีวิต สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของทฤษฎีความรู้กับสภาพแวดล้อมจริงในโลกภายนอก โดยแหล่งเรียนรู้ที่แนะนำควรมีทั้งแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ชุมชน ช่าง บ้านศิลปิน วัด หอศิลป์	ควรมีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่น โดยแหล่งเรียนรู้ที่แนะนำควรมีทั้งแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในส่วนกลางและในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งอาจถ่ายทำและบันทึกลงในแผ่นซีดี รวบรวมเป็นกรณีตัวอย่างก็ได้

		พิพิธภัณฑน์ ทั้งที่อยู่ใน ส่วนกลางและในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งอาจถ่ายทำและบันทึกลงใน แผ่นซีดีรอมเป็นตัวอย่างก็ได้	
--	--	---	--

จากตารางที่ 4 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านกิจกรรมศิลปะ ได้ดังนี้

ในการกำหนดกิจกรรม อาจจะใช้เนื้อหาเป็นหลัก แล้วคิดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา หรือจะใช้กิจกรรมนำเนื้อหาก็ได้ แต่ต้องสามารถอธิบายเชื่อมโยงได้ว่าแต่ละกิจกรรมให้คุณค่าอย่างไร และสัมพันธ์กับเนื้อหาส่วนไหนอย่างไร โดยที่อาจจะอธิบายเนื้อหาก่อนแล้วค่อยทำกิจกรรม หรือทำกิจกรรมก่อนแล้วค่อยอธิบายเนื้อหาเป็นการเรียนรู้จากการทดลองก็ได้

ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย ให้อิสระแก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถทำตามความถนัดหรือความสนใจได้ ไม่จำกัดเทคนิควิธีการมากเกินไป เพราะผู้เรียนที่ขาดทักษะฝีมือหรือขาดความถนัด หากให้ทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยทักษะฝีมือมาก ๆ เมื่อทำไม่ได้ก็จะเกิดความเบื่อหน่ายท้อแท้ ควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน แปลกใหม่และผู้เรียนทุกคนสามารถทำได้ในแบบฉบับของตน

หัวใจของศิลปะนอกจากสุนทรียภาพแล้วก็คือ ความคิดสร้างสรรค์ และการลงมือทำ ถ้าคิด พูด แต่ไม่ลงมือทำ ขาดทักษะก็จะอ่อนแอ ควรเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อให้รู้จักการแก้ปัญหา และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างจินตนาการ

สิ่งที่สำคัญ คือ ผู้เรียนสามารถนำคุณค่าที่ได้รับจากกิจกรรม คือ ศิลปนิสัย และความมีรสนิยม ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

ควรเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับวุฒิภาวะและความสนใจของผู้เรียน ไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป เพราะถ้ายากเกินไป ผู้เรียนจะเกิดความท้อแท้ไม่สามารถทำได้ แต่ถ้าง่ายเกินไปก็จะไม่ท้าทายให้ได้เรียนรู้

ในส่วนของกิจกรรมศิลปะปฏิบัติสามารถบูรณาการความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ และศิลปวิจารณ์เข้าไปด้วยกันได้ เช่น มีการอธิบายเกริ่นนำถึงประวัติความเป็นมา ลัทธิทางศิลปะ มีซีดีภาพยนตร์ประวัติชีวิตศิลปิน นำภาพผลงานมาให้ดู ชี้ชวนให้เห็นถึงสุนทรียะความงาม แล้วให้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งที่เรียนรู้ หลังจากนั้นก็นำผลงานมาวิจารณ์ร่วมกัน เป็นต้น

ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทัศนวัฒนธรรม (Visual Culture) เพราะหัวใจสำคัญของการศึกษาทุกวิชาก็คือ เพื่อให้เป็นคนที่มีความเข้าใจในสิ่งแวดล้อม สังคม ศิลปวัฒนธรรมรอบตัว กิจกรรมควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สำรวจเรียนรู้สิ่งรอบตัว เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ได้

ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงภูมิปัญญาไทยที่สืบทอดมาจากอดีตเข้ากับภูมิปัญญาร่วมสมัย เพราะผลงานศิลปะซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทย ทั้งงานจิตรศิลป์ ประยุกต์ศิลป์ ศิลปะหัตถกรรมนั้น มีตัวองค์ความรู้สอดแทรกอยู่มากมาย สามารถเรียนรู้ได้ทั้งเรื่องความงาม ทฤษฎีทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของความเป็นไทย

ควรมีกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจความคิดจากต่างวัฒนธรรมและเชื้อชาติ (Cross Culture) ตามแนวคิดแบบหลังสมัยใหม่ ซึ่งมีวิธีคิดและการแสดงออกที่หลากหลาย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประลองความคิดใหม่ ๆ มีอิสระในการทดลองทำงานด้วยสื่อที่หลากหลาย และทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัยในระดับสากล

ควรมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพราะอยู่ในยุคสมัยและกระแสความสนใจของนักเรียน ควรให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เขา เพื่อให้รู้เท่าทัน สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ แต่ไม่ตกเป็นทาสของเทคโนโลยี

กิจกรรมในวิชาทัศนศิลป์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาปัญญาทั้ง 8 ด้านได้ง่าย สามารถนำวิชาอื่นมาบูรณาการร่วมกับการทำกิจกรรมทางศิลปะ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในแบบองค์รวมได้ เนื่องจากศิลปะเป็นกิจกรรมที่มีการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม แต่ละกิจกรรมมีเนื้อหาสอดแทรกอยู่ ขึ้นอยู่กับครูจะนำออกมาอธิบายให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับศาสตร์ต่าง ๆ และประยุกต์นำไปสร้างเป็นกิจกรรมหรือโครงการ

กิจกรรมศิลปะในช่วงชั้นนี้ควรส่งเสริมให้เขาแสดงออกถึงลักษณะเฉพาะตน เพื่อที่ครูจะได้สามารถวิเคราะห์ตัวตนของเขาผ่านการแสดงออก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวในการศึกษาต่อให้กับผู้เรียน เพราะฉะนั้นกิจกรรมจึงควรมีความหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงออกอย่างอิสระเต็มที่

อาจมีการแนะนำกิจกรรมเสริมไว้ให้สำหรับครูที่อาจจะนำไปใช้สอนเด็กที่มีความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งอาจจัดเป็นกลุ่มย่อยหรือวิชาเลือก โดยเป็นกิจกรรมที่เป็นลักษณะปลายเปิดสำหรับเด็กกลุ่มนี้ เพื่อให้เขาสามารถแตกแขนงหรือต่อยอดได้ เช่น มีการแนะนำการปฏิบัติงานขั้นสูงว่าสามารถทำอะไรได้บ้าง และถ้ามีความสนใจเพิ่มเติมสามารถค้นคว้าได้จากที่ไหน หรือมีการแนะแนวสำหรับการศึกษาต่อทางด้านศิลปะโดยเฉพาะ

กิจกรรมควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความซาบซึ้งในศิลปะเป็นสำคัญ ส่วนในด้านทักษะฝีมือนั้นอาจจะไม่สามารถทำได้ทุกคน เพราะมีความถนัดและความสนใจที่แตกต่างกัน

ผู้เรียนส่วนใหญ่อาจไม่ได้มีความต้องการที่จะศึกษาต่อทางด้านศิลปะ กิจกรรมจึงน่าจะเป็นกิจกรรมสำหรับทุกคนหรือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นหาความถนัดและความสนใจของตนเอง แต่ในภาคผนวกอาจมีการแนะนำกิจกรรมเสริมหรือรายละเอียดในการศึกษาต่อไว้ให้สำหรับผู้เรียนที่มีความสนใจในการศึกษาต่อทางด้านศิลปะ

ควรมีกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ภายในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบมีชีวิต สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของทฤษฎีความรู้กับสภาพแวดล้อมจริงในโลกภายนอก โดยแหล่งเรียนรู้ที่แนะนำควรมีทั้งแหล่งเรียนรู้ทางศิลปวัฒนธรรม ชุมชนช่าง บ้านศิลปิน วัด หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ ทั้งที่อยู่ในส่วนกลางและในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งอาจถ่ายทำและบันทึกลงในแผ่นซีดีรอมเป็นกรณีตัวอย่างก็ได้

1.2.4 ด้านภาพประกอบ

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านภาพประกอบ

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ข้อค้นพบ	ผลการวิเคราะห์
1.	ความสอดคล้องเหมาะสมตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และการสื่อความหมาย	1.1 ภาพหนึ่งภาพมีค่ามากกว่าคำอธิบายหนึ่งพจนานุกรม เนื่องจากภาษาภาพคือภาษาของวิชาศิลปะ การหาภาพที่สื่อความหมายในสิ่งที่ต้องการจะพูดได้ตรงและชัดเจนที่สุด จะช่วยเสริมความเข้าใจในเนื้อหาให้ชัดเจนมากขึ้น	ควรรหาภาพที่สื่อความหมายในสิ่งที่ต้องการจะพูดได้ตรงและชัดเจนที่สุด เพื่อช่วยเสริมความเข้าใจในเนื้อหา
2.	ความสมจริง	2.1 การสอนศิลปะผ่านภาพถ่ายที่มีความบิดเบือนไม่ชัดเจน ขนาด สัดส่วน สี สันที่ผิดเพี้ยน ส่งผลเสียต่อการซึมซับรับรู้คุณค่าภาษาทางศิลปะ เป็นข้อจำกัดของการเรียนรู้ อาจทำให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตีความผิดพลาดได้ ทางที่ดีนอกจากดูภาพประกอบในหนังสือแล้ว ควรให้ผู้เรียนได้ไปสัมผัสของจริงจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ วัด เท่าที่จะสามารถทำได้ แต่เนื่องจากอุปสรรคเงื่อนไขในเรื่องเวลาในการ	ภาพที่มีความบิดเบือนไม่ชัดเจน ขนาด สัดส่วน สี สันที่ผิดเพี้ยน ส่งผลเสียต่อการซึมซับรับรู้คุณค่าภาษาทางศิลปะ เป็นข้อจำกัดของการเรียนรู้ อาจทำให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตีความผิดพลาดได้ เพราะฉะนั้นจึงควรรหาภาพที่มีความเสมือนจริงมากที่สุด

		เรียนวิชาศิลปะซึ่งมีน้อย จึงเป็นไปได้อย่างที่ครูผู้สอนจะสามารถพาผู้เรียนไปดูได้ เพราะฉะนั้นจึงควรรหาภาพที่มีความเสมือนจริงมากที่สุดมาใช้ในการเรียนการสอน	
3.	การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติ	3.1 ควรจะมี เพราะครูที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านศิลปะมาโดยตรงจะได้สามารถทำความเข้าใจได้ โดยมีภาพขั้นตอนพื้นฐานไว้ให้ เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ภาพแสดงขั้นตอนควรเป็นภาพที่ถ่ายขึ้นใหม่ โดยเฉพาะ ไม่ได้ก๊อปปี้มาจากหนังสือเล่มอื่น ๆ หรืออาจจะทำเป็นภาพวาดลายเส้นก็ได้ ถ้ามีการสาธิตขั้นตอนถ่ายทำลงในซีดีรอมได้ก็ยิ่งดี เพราะครูสามารถนำไปฉายในห้องเรียน ประกอบการอธิบายได้เลย	ควรมีภาพประกอบที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานศิลปะ เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ภาพแสดงขั้นตอนควรเป็นภาพที่ถ่ายขึ้นใหม่ โดยเฉพาะ ถ้ามีการสาธิตขั้นตอนถ่ายทำลงในซีดีรอมได้ก็ยิ่งดี เพราะครูสามารถนำไปฉายในห้องเรียน ประกอบการอธิบายได้
4.	คำบรรยายภาพ	4.1 บางภาพควรมีการอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นสาระที่นอกเหนือไปจากตัวเนื้อหา หากเป็นภาพประกอบที่แทรกเข้ามาเพื่อเสริมความเข้าใจ อาจมีการบรรยายชี้ชวนให้ผู้เรียนเห็นถึงคุณค่าความงามของทัศนธาตุ และความหมายของภาพ แต่ถ้ามีการอธิบาย	ควรมีการอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นที่นอกเหนือไปจากตัวเนื้อหา เพื่อเสริมความเข้าใจให้กับผู้เรียน แต่ถ้ามีการอธิบายอยู่ในส่วนของตัวเนื้อหาแล้วก็ไม่จำเป็น ระบุเพียงรายละเอียดชื่อภาพ ชื่อ

		อยู่ในส่วนของตัวเนื้อหาแล้วก็ไม่จำเป็น ระบุเพียงรายละเอียดชื่อภาพ ชื่อศิลปิน เทคนิค ขนาด ปีที่สร้างก็เพียงพอ	ศิลปิน เทคนิค ขนาด ปีที่สร้างก็เพียงพอ
5.	ขนาดและจำนวนภาพที่เหมาะสม	<p>5.1 สำคัญมาก ภาพควรมีขนาดใหญ่ คมชัด เพื่อให้เกิดผลทางการเรียนรู้</p> <p>5.2 สำหรับวิชาศิลปะการสื่อสารด้วยภาพเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมาก ทั้งนี้จำนวนภาพก็ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่นำเสนอ สำหรับช่วงชั้นนี้อาจใช้สัดส่วนระหว่างภาพกับเนื้อหา 40 ต่อ 60 เปอร์เซ็นต์ก็ได้ เพราะผู้เรียนควรได้ฝึกทักษะในการคิด วิเคราะห์จากการอ่านด้วย</p> <p>5.3 ขนาดควรภาพควรมีความแตกต่างกันตามความหมายที่ต้องการสื่อกับผู้เรียน เช่น ภาพที่ต้องการแสดงให้เห็นรายละเอียดของพื้นผิว หรือร่องรอยฝีแปรง ก็ควรให้ภาพมีขนาดใหญ่ ส่วนภาพที่ต้องการยกตัวอย่างให้เห็นเพียงว่าเป็นภาพอะไรก็อาจจะ มีขนาด เล็ก ลงไปได้ นอกจากนี้การจัดขนาดของ</p>	จำนวนภาพขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่นำเสนอ สำหรับช่วงชั้นนี้อาจใช้สัดส่วนระหว่างภาพกับเนื้อหา 40 ต่อ 60 เพราะผู้เรียนควรได้ฝึกทักษะในการคิด วิเคราะห์จากการอ่านด้วย โดยขนาดภาพควรมีความแตกต่างกันตามความหมายที่ต้องการสื่อกับผู้เรียน นอกจากนี้การจัดขนาดของภาพควรมีความน่าสนใจถึงความงามในการจัดหน้ากระดาษด้วย

		<p>ภาพยังมีผลต่อความงามขององค์ประกอบหน้ากระดาษอีกด้วย</p> <p>5.4 สัดส่วนจำนวนภาพต้องขึ้นอยู่กับตัวแก่นสาระของเนื้อหา แต่โดยทั่วไปน่าจะอยู่ที่ประมาณ 50 ต่อ 50 หรือ 60 ต่อ 40</p>	
6.	ความเหมาะสมกับวัยและประสบการณ์การรับรู้ของผู้เรียน	<p>6.1 ในระดับช่วงชั้นนี้สามารถนำภาพจากสื่อที่อยู่ในกระแสสังคมปัจจุบัน เช่น หน้าปกนิตยสาร ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจผิดสับสนระหว่างศิลปะกับอนาจารมานำเสนอให้เขาได้ เพื่อปลูกฝังให้เขาเกิดความเข้าใจมีวิจารณญาณในการแยกแยะ ไม่หลงไหลไปตามค่านิยมที่ผิด ควรนำมาเป็นตัวอย่างในการอธิบายเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันเป็นบรรทัดฐานของความเข้าใจให้กับเขา</p> <p>6.2 ภาพที่เลือกมาควรเป็นภาพที่ไม่เข้าใจยากจนเกินไป ไม่จำเป็นต้องเป็นภาพผลงานของศิลปินเสมอไป อาจมีภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะประยุกต์ การออกแบบ หรือภาพอื่น ๆ ที่สามารถชี้ชวนให้ผู้เรียนเห็น</p>	<p>ภาพที่เลือกมาควรเป็นภาพที่ไม่เข้าใจยากจนเกินไป ควรเป็นภาพที่สามารถชี้ชวนให้ผู้เรียนเห็นถึงความงามที่หลากหลายของสิ่งใกล้ตัว</p>

		<p>ถึงความงามที่หลากหลายของสิ่งใกล้ตัว สามารถซึมซับสุนทรียะในระดับพื้นฐานได้</p> <p>6.3 ภาพประกอบควรเป็นภาพที่ดึงดูดความสนใจทันสมัย ใกล้ตัว เหมาะสมกับวัย บางภาพที่เป็นตัวการ์ตูนดูเด็กเกินไปสำหรับผู้เรียนในช่วงชั้นนี้ หรือล้าสมัยแล้วก็ไม่ควรนำมาใส่ไว้</p>	
7.	ความชัดเจน และความสวยงาม	<p>7.1 ควรถ่ายภาพที่จะนำมาประกอบด้วยตัวเอง เพื่อให้ได้ภาพที่มีคุณภาพสื่อความหมายตรงกับความต้องการ หรือหากไม่สามารถถ่ายได้ ก็ควรจะสรรหาด้านฉบับที่มีคุณภาพดีที่สุด มีความคมชัด มีความละเอียดสูง สีสันทันไม่ผิดเพี้ยน ควรใช้ภาพที่มีความสวยงามมากที่สุด เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน</p>	<p>ภาพประกอบควรเป็นภาพที่ถ่ายขึ้นใหม่ เพื่อให้ได้ภาพที่มีคุณภาพสื่อความหมายตรงกับความต้องการ หรือหากไม่สามารถถ่ายได้ ก็ควรจะสรรหาด้านฉบับที่มีคุณภาพดีที่สุด</p>
8.	ความแปลกใหม่ น่าสนใจ	<p>8.1 ควรมีภาพตัวอย่างที่หลากหลาย ทั้งผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ผลงานของศิลปินรุ่นใหม่ ผลงานของนักเรียนที่อยู่ในวัยเดียวกัน และผลงานของช่างพื้นบ้าน ศิลปินท้องถิ่น เพื่อเปิดประสบการณ์ใหม่</p>	<p>ควรมีภาพตัวอย่างที่หลากหลาย เพื่อเปิดประสบการณ์ใหม่ให้กับผู้เรียน</p>

		<p>ให้กับผู้เรียน</p> <p>8.2 ควรหาภาพที่มีความทันสมัย ใกล้เคียงผู้อ่านมาประกอบด้วย เช่น ภาพการออกแบบนิเทศศิลป์ ผลิตภัณฑ์ แพชั่นดีไซน์</p> <p>8.3 ภาพประกอบควรมีความท้าทาย ยั่วเย้าให้ตอบโจทย์ กระตุ้นให้เกิดความคิดและจินตนาการ</p>	
9.	การบรรจุภาพประกอบลงในแผ่นซีดีรอม	<p>9.1 ควรแยกกันเป็นคนละส่วน เพราะภาพประกอบในหนังสือควรมีความสมบูรณ์ในตัว เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ภาพไปพร้อมกับเนื้อหา สามารถสัมผัสได้ในทันที ส่วนซีดีรอมนั้นอาจทำเป็นส่วนเสริมได้ แต่ไม่ควรนำภาพประกอบในหนังสือไปบรรจุลงในซีดีรอม</p> <p>9.2 เป็นสิ่งที่ดี แต่หากผู้ผลิตหนังสือมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณ อาจจะต้องเป็นหน้าที่ของส่วนอื่นที่จะต้องเข้ามาช่วยพัฒนา เช่น เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา เพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน หรืออาจนำภาพเหล่านี้ไปลง</p>	ควรมีการบรรจุภาพประกอบลงในแผ่นซีดีรอม ใช้ประกอบคู่ไปกับหนังสือเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพประกอบได้ชัดเจนขึ้น ส่วนครูก็สามารถนำไปประกอบการบรรยายในชั้นเรียนได้

		ไว้ในเว็บไซต์	
		9.3 ควร เพราะสามารถใช้ประกอบคู่ไปกับหนังสือเรียน ทำให้เห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น ครูสามารถนำไปประกอบการบรรยายในชั้นเรียนได้ ถ้าในซีดีรอมสามารถคลิกที่ภาพ แล้วให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมได้ด้วยจะดีมาก	
10.	การระบุที่มา แหล่งอ้างอิงของภาพ	10.1 เป็นมารยาทที่ควรกระทำ เพื่อป้องกันปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ ควรระบุว่าเป็นภาพของใครได้มาจากไหน เพื่อเป็นการเคารพเจ้าของภาพ และเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วย	ควรระบุที่มา แหล่งอ้างอิงของภาพ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

จากตารางที่ 5 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านภาพประกอบ ได้ดังนี้

เนื่องจากภาษาภาพคือภาษาของวิชาศิลปะ การหาภาพที่สื่อความหมายในสิ่งที่ต้องการจะพูดได้ตรงและชัดเจนที่สุด จะช่วยเสริมความเข้าใจในเนื้อหาให้ชัดเจนมากขึ้น

การสอนศิลปะผ่านภาพถ่ายที่มีความบิดเบือนไม่ชัดเจน ขนาด สัดส่วน สีสันทึบผิดเพี้ยน ส่งผลเสียต่อการซึมซับรับรู้คุณค่าภาษาทางศิลปะ เป็นข้อจำกัดของการเรียนรู้ อาจทำให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตีความผิดพลาดได้ ทางที่ดีนอกจากดูภาพประกอบในหนังสือแล้ว ควรให้ผู้เรียนได้ไปสัมผัสของจริงจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ วัด เท่าที่จะสามารถทำได้ แต่เนื่องจากอุปสรรคเงื่อนไขในเรื่องเวลาในการเรียนวิชาศิลปะซึ่งมีน้อย จึงเป็นไปได้ยากที่ครูผู้สอนจะสามารถพาผู้เรียนไปดูได้ เพราะฉะนั้นจึงควรหาภาพที่มีความเสมือนจริงมากที่สุด มาใช้ในการเรียนการสอน

ควรมีภาพประกอบที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานศิลปะ เพราะครูที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านศิลปะมาโดยตรงจะได้สามารถทำความเข้าใจได้ โดยมีภาพขั้นตอนพื้นฐานไว้ให้ เพื่อให้

ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ภาพแสดงขั้นตอนควรเป็นภาพที่ถ่ายขึ้นใหม่โดยเฉพาะ ไม่ได้ก็อปปีมาจากหนังสือเล่มอื่น ๆ หรืออาจทำเป็นภาพวาดลายเส้นก็ได้ ถ้ามีการสาธิตขั้นตอน ถ่ายทำลงในซีดีรอมได้ก็ยิ่งดี เพราะครูสามารถนำไปฉายในห้องเรียน ประกอบการอธิบายได้

บางภาพควรมีการอธิบายเพิ่มเติมในประเด็นสาระที่นอกเหนือไปจากตัวเนื้อหา หากเป็นภาพประกอบที่แทรกเข้ามาเพื่อเสริมความเข้าใจ อาจมีการบรรยายชี้ชวนให้ผู้เรียนเห็นถึงคุณค่าความงามของทัศนธาตุ และความหมายของภาพ แต่ถ้ามีการอธิบายอยู่ในส่วนของตัวเนื้อหาแล้วก็ไม่จำเป็น ระบุเพียงรายละเอียดชื่อภาพ ชื่อศิลปิน เทคนิค ขนาด ปีที่สร้างก็เพียงพอ

สำหรับวิชาศิลปะการสื่อสารด้วยภาพเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมาก ทั้งนี้จำนวนภาพก็ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่น่าเสนอ สำหรับช่วงชั้นนี้ อาจใช้สัดส่วนระหว่างภาพกับเนื้อหา 40 ต่อ 60 เปอร์เซ็นต์ก็ได้ เพราะผู้เรียนควรได้ฝึกทักษะในการคิด วิเคราะห์จากการอ่านด้วย โดยขนาดภาพควรมีความแตกต่างกันตามความหมายที่ต้องการสื่อกับผู้เรียน เช่น ภาพที่ต้องการแสดงให้เห็นรายละเอียดของพื้นผิว หรือร่องรอยฝีแปรง ก็ควรให้ภาพมีขนาดใหญ่ ส่วนภาพที่ต้องการยกตัวอย่างให้เห็นเพียงว่าเป็นภาพอะไรก็อาจจะมีขนาดเล็กลงไปได้ นอกจากนี้การจัดขนาดของภาพยังมีผลต่อความงามขององค์ประกอบหน้ากระดาษอีกด้วย

ภาพที่เลือกมาควรเป็นภาพที่ไม่เข้าใจยากจนเกินไป ไม่จำเป็นต้องเป็นภาพผลงานของศิลปินเสมอไป ถ้าเป็นภาพผลงานศิลปินต้องอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติม อาจมีภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะประยุกต์ การออกแบบ หรือภาพอื่น ๆ ที่สามารถชี้ชวนให้ผู้เรียนเห็นถึงความงามที่หลากหลายของสิ่งใกล้ตัว สามารถซึมซับสุนทรียะในระดับพื้นฐานได้

ภาพประกอบควรเป็นภาพที่ถ่ายขึ้นใหม่ เพื่อให้ได้ภาพที่มีคุณภาพสื่อความหมายตรงกับความต้องการ หรือหากไม่สามารถถ่ายได้ ก็ควรจะสรรหาด้านฉบับที่มีคุณภาพดีที่สุด มีความคมชัด มีความละเอียดสูง สีสันทันไม่ผิดเพี้ยน ควรใช้ภาพที่มีความสวยงามมากที่สุด เพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน

ควรมีภาพตัวอย่างที่หลากหลาย ทั้งผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ผลงานของศิลปินรุ่นใหม่ ผลงานของนักเรียนที่อยู่ในวัยเดียวกัน และผลงานของช่างพื้นบ้าน ศิลปินท้องถิ่น เพื่อเปิดประสบการณ์ใหม่ให้กับผู้เรียน

ควรมีการบรรจุภาพประกอบลงในแผ่นซีดีรอม ใช้ประกอบคู่ไปกับหนังสือเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพประกอบได้ชัดเจนขึ้น โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณและคุณภาพการพิมพ์ ส่วนครูก็สามารถนำไปประกอบการบรรยายในชั้นเรียนได้ ถ้าในซีดีรอมสามารถคลิกที่ภาพ แล้วให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมได้ด้วยจะดีมาก

ควรระบุที่มา แหล่งอ้างอิงของภาพ เพื่อป้องกันปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ ควรระบุว่าเป็นภาพของใครได้มาจากไหน เพื่อเป็นการเคารพเจ้าของภาพ และเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วย

1.2.5 ด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์

ตารางที่ 6 ความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ข้อค้นพบ	ผลการวิเคราะห์
1.	ขนาดรูปเล่มที่เหมาะสม	<p>1.1 ควรนำข้อมูลจากการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ ขนาดของหนังสือกับเพศวัยต่าง ๆ มาเป็นมาตรฐานในการออกแบบว่า ควรกำหนดขนาดและรูปแบบอย่างไร ต้องพัฒนารูปแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ตามวัยของผู้เรียน</p> <p>1.2 รูปเล่มขนาด A4 เหมาะสมดีแล้ว เพราะสะดวกในการใส่กระเป๋านักเรียน และสะดวกในการเข้าชั้นหนังสือ</p> <p>1.3 รูปเล่มขนาด A4 อาจจะเห็นภาพไม่ชัดเจน น่าจะมีขนาดใหญ่ขึ้น</p> <p>1.4 อยากให้มีลักษณะรูปเล่มเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีขนาดกะทัดรัด สวยงาม พกพาสะดวก</p>	ขนาดรูปเล่มที่เหมาะสมคือ A4 เพราะสะดวกในการใช้งาน

		1.5 ขอบรูปเล่มขนาดสัดส่วน ทอง	
2.	การออกแบบรูปเล่มและ ปก	<p>2.1 รูปลักษณะของหนังสือเอง ควรมีความเป็นศิลปะด้วย มี พลัง เห็นแล้วเกิดความรู้สึก เกิดความสนใจ</p> <p>2.2 ควรออกแบบปกและ รูปเล่มให้มีความทันสมัย น่าสนใจ มีความสวยงาม แตกต่างจากวิชาอื่น เป็น เอกลักษณ์เฉพาะของวิชา ศิลปะ ภาพปกควรสื่อ ความหมายสัมพันธ์กับเนื้อหา ข้างใน เปิดใจทให้ผู้อ่านได้ คิด กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้</p>	ควรออกแบบปกและ รูปเล่มให้มีความทันสมัย น่าสนใจ มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ของวิชาศิลปะ
3.	การจัดหน้ากระดาษ	<p>3.1 การจัดหน้ากระดาษ เป็น องค์ประกอบที่สำคัญอย่าง หนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ นอกจากสุนทรียภาพความ สวยงามแล้ว ยังทำหน้าที่ใน การสื่อสารด้วย จึงควรจัดวาง ให้สวยงาม อ่านง่าย เป็นแบบ แผนเดียวกัน</p> <p>3.2 ควรมีการวางกรอบ แนวคิดในการออกแบบจัดวาง ให้มีลักษณะเฉพาะ ผู้ที่ทำ หน้าที่จัดวางหน้ากระดาษ ต้องประสานงานกับผู้แต่ง เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิด</p>	การจัดหน้ากระดาษควร จัดวางให้สวยงาม อ่าน ง่าย เป็นแบบแผน เดียวกัน

		<p>เจตนาของผู้แต่งว่าต้องการเน้นความสำคัญตรงส่วนไหน ทราบความหมายนัยของภาพประกอบว่าภาพไหนควรมีขนาดใหญ่เล็กอย่างไร</p> <p>3.3 การจัดหน้ากระดาษควรคำนึงถึงความงามทางองค์ประกอบศิลป์ มีการเน้นตัวอักษร มีน้ำหนักรูป เทา ดำ มีพื้นที่ว่างเพื่อพักสายตา อ่านง่าย สวยงาม และน่าประทับใจ</p> <p>3.4 ควรจัดวางหน้ากระดาษ ออกแบบกราฟฟิกให้เรียบง่าย แต่สวยงาม ไม่หือหาวหรือใส่ลูกเล่นมากเกินไปจนรกรุงรัง ทุกสิ่งที่ตกแต่งลงไปควรมีความหมาย</p>	
4.	ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม	4.1 ขนาดตัวอักษรในส่วนเนื้อหาควรมีขนาด 16 หัวข้อ ส่วนที่เน้นอาจจะมีความใหญ่ขึ้น ส่วนคำบรรยายภาพอาจมีขนาดเล็กลง	ขนาดตัวอักษรที่เหมาะสม คือ 16 พอยท์ ส่วนหัวข้อส่วนอาจจะมีขนาดใหญ่ขึ้น คำบรรยายภาพอาจมีขนาดเล็กลงได้
5.	กระดาษที่ใช้	5.1 กระดาษที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นกระดาษปรู๊ฟ เนื้อบาง ขาดง่าย สีเหลืองทำให้ดูเก่า เมื่อพิมพ์สีก็ผิดเพี้ยน ควรใช้กระดาษปอนด์ หรือกระดาษ	ควรใช้กระดาษปอนด์ หรือกระดาษอาร์ตที่มีสีขาว

		อาร์ตที่มีสีขาว	
6.	การเข้าเล่ม	<p>6.1 การเข้าเล่มแบบไสกาวไม่ทนทาน หลุดง่าย ส่วนการเย็บเล่มแบบมุงหลังคาทำให้หนังสือดูไม่มีมาตรฐาน และใช้ได้เฉพาะกับหนังสือที่บาง ๆ อยากให้มีการเข้าเล่มแบบเย็บกึ่ง</p> <p>6.2 ขึ้นอยู่กับความหนาของหนังสือ โดยทั่วไปน่าจะใช้การเข้าเล่มแบบไสกาว เพราะการเข้าเล่มแบบมุงหลังคาจะเหมาะกับหนังสือบาง และไม่มีสัณเวลาเข้าชั้นจะไม่สะดวกในการค้นหา ส่วนการเข้าเล่มแบบเย็บกึ่งเหมาะกับหนังสือที่มีความหนามาก ๆ</p>	วิธีการเข้าเล่มขึ้นอยู่กับความหนาของหนังสือ โดยทั่วไปน่าจะใช้การเข้าเล่มแบบไสกาว
7.	ระบบการพิมพ์	7.1 ระบบการพิมพ์ การแยกสีควรมีคุณภาพสูงมากขึ้น และควรมีผู้ควบคุมคุณภาพการพิมพ์	ควรควบคุมคุณภาพการพิมพ์ให้ได้มาตรฐานมากขึ้น
8.	ราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพการพิมพ์	<p>8.1 สามารถทำให้คุณภาพดีขึ้น และราคาไม่สูงได้ แต่ต้องได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ หรือหาเอกชนมาเป็นผู้สนับสนุน</p> <p>8.2 เนื่องจากหนังสือเรียนมีจำนวนพิมพ์และยอดขายสูง</p>	หากควบคุมคุณภาพการพิมพ์ให้ดีขึ้น สามารถปรับราคาขึ้นได้ แต่ไม่ควรเกิน 100-150 บาท

		<p>จึงน่าจะผลิตให้ได้คุณภาพมากกว่านี้ นอกจากนี้การออกแบบยังช่วยให้หนังสือดูสวยงามมากขึ้นได้ โดยไม่สิ้นเปลืองต้นทุน</p> <p>8.3 สามารถเพิ่มคุณภาพในการผลิต และปรับราคาขึ้นได้ในระดับหนึ่ง ไม่เกิน 100-150 บาท เพราะผลิตจำนวนมาก แม้ปรับราคาขึ้นเพียงเล็กน้อยก็เป็นงบประมาณจำนวนมาก สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของภาพประกอบ การออกแบบและคุณภาพการพิมพ์ได้</p>	
--	--	--	--

จากตารางที่ 6 สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ในด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์ ได้ดังนี้

การกำหนดขนาดรูปเล่ม A4 ถือว่ามีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะสะดวกในการใส่กระเป๋านักเรียน และสะดวกในการเข้าชั้นหนังสือ

ควรออกแบบปกและรูปเล่มให้มีความทันสมัย น่าสนใจ มีความสวยงาม แตกต่างจากวิชาอื่น เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของวิชาศิลปะ ภาพปกควรสื่อความหมายสัมพันธ์กับเนื้อหาข้างใน เปิดใจทึ่งให้ผู้อ่านได้คิด กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

การจัดหน้ากระดาษ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ นอกจากสุนทรีย์ภาพความสวยงามแล้ว ยังทำหน้าที่ในการสื่อสารด้วย จึงควรจัดวางให้สวยงาม อ่านง่าย เป็นแบบแผนเดียวกัน

ขนาดตัวอักษรในส่วนเนื้อหาควรมีขนาด 16 หัวข้อส่วนที่เน้นอาจจะมีความใหญ่ขึ้น ส่วนคำบรรยายภาพอาจมีขนาดเล็กลง

กระดาษที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นกระดาษปรู๊ฟ เนื้อบาง ขาดง่าย สีเหลืองทำให้ดูเก่า เมื่อพิมพ์สีก็ผิดเพี้ยน ควรใช้กระดาษปอนด์ หรือกระดาษอาร์ตที่มีสีขาว

วิธีการเข้าเล่มขึ้นอยู่กับความหนาของหนังสือ โดยทั่วไปน่าจะใช้การเข้าเล่มแบบไสกาว เพราะการเข้าเล่มแบบมุงหลังคาจะเหมาะกับหนังสือบาง และไม่มีสันเวลาเข้าชั้นจะไม่สะดวกในการค้นหา ส่วนการเข้าเล่มแบบเย็บก็เหมาะกับหนังสือที่มีความหนามาก ๆ

ระบบการพิมพ์ การแยกสีควรมีคุณภาพสูงมากขึ้น และควรมีผู้ควบคุมคุณภาพการพิมพ์ให้ได้มาตรฐาน

ควรควบคุมคุณภาพการพิมพ์ให้ดีขึ้น โดยสามารถปรับราคาขึ้นได้ แต่ไม่ควรเกิน 100-150 บาท เพราะผลิตจำนวนมาก แม้ปรับราคาขึ้นเพียงเล็กน้อย ก็เป็นงบประมาณจำนวนมาก สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพของภาพประกอบ การออกแบบและคุณภาพการพิมพ์ได้

1.2.6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตารางที่ 7 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4

ข้อ	ประเด็นคำถาม	ข้อค้นพบ	ผลการวิเคราะห์
1.	ปัญหาที่พบ	<p>1.1 หนังสือเรียนทัศนศิลป์จากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันมีเนื้อหาและรูปแบบใกล้เคียงกัน ในด้านภาพประกอบ การออกแบบ และคุณภาพการพิมพ์ยังไม่ได้มาตรฐาน ไม่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากที่จะเรียนรู้ มีลักษณะเป็นการรวบรวมข้อมูลความรู้ ช่วยในการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี ความรู้มากกว่าช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะ หรือส่งเสริมให้เกิดสุนทรียภาพ</p> <p>1.2 เนื่องจากสำนักพิมพ์ใช้วิธีการติดต่อผู้แต่งหลายคน แล้วแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ ให้ผู้แต่งแต่ละคนรับผิดชอบใน</p>	<p>1.1 ผู้แต่งขาดการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน</p> <p>1.2 เนื้อหาขาดเอกภาพ เน้นการถ่ายทอดความรู้ทางทฤษฎีมากกว่าการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทางศิลปะ และยากต่อการนำไปใช้</p> <p>1.3 ภาพประกอบสื่อความหมายไม่ตรงกับเนื้อหา มีจำนวนน้อยเกินไป ไม่ชัดเจน และขาดความน่าสนใจ</p> <p>1.4 การออกแบบปกและรูปเล่มล้าสมัย ขาดความสวยงาม และไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะของวิชาศิลปะ คุณภาพการ</p>

	<p>ส่วนของตน ขาดการวางกรอบแนวคิดหลักของหนังสือ และการประชุมหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้เนื้อหาในแต่ละส่วนขาดเอกภาพและความเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะในเรื่องคำสำคัญหรือการใช้คำศัพท์เฉพาะที่มีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากทัศนคติที่แตกต่างกัน ทำให้หนังสือเรียนขาดเอกภาพทางวิชาการ และอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสนได้</p> <p>1.3 หนังสือเรียนหนึ่งเล่มบรรจุเนื้อหาทั้งช่วงชั้น ทำให้ยากต่อการนำไปใช้ของครูผู้สอนและผู้เรียน และยังทำให้เนื้อหาต้องถูกลดทอนลงไปมาก</p> <p>1.4 ภาพประกอบมีจำนวนน้อยเกินไป สื่อความหมายไม่ตรงกับเนื้อหา ขนาดเล็ก ไม่มีความชัดเจน สีสันทึบเพี้ยน ล้ำสมัย คำบรรยายภาพไม่ถูกต้อง</p> <p>1.5 การออกแบบปกและรูปเล่ม ล้ำสมัย ขาดความสวยงาม และไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะของวิชาศิลปะ</p> <p>1.6 ผู้ผลิตคำนึงถึงเรื่องธุรกิจ</p>	พิมพ์ไม่ได้มาตรฐาน
--	--	--------------------

		<p>มากกว่าการมุ่งเน้นที่คุณภาพ มีข้อจำกัดในเรื่องต้นทุนการผลิต ทำให้คุณภาพในด้านภาพประกอบ การออกแบบ และคุณภาพการพิมพ์ต่ำกว่าที่ควร</p> <p>1.7 สำนักพิมพ์พยายามที่จะลดต้นทุนในการผลิต ทำให้คุณภาพการพิมพ์และวัสดุมีคุณภาพต่ำ โดยให้เหตุผลว่ายอดขายหนังสือในระดับช่วงชั้นที่ 4 น้อยกว่าช่วงชั้นอื่น ๆ หากเพิ่มคุณภาพการพิมพ์หรือหน้าสีจะไม่คุ้มค่าการลงทุน สำนักพิมพ์จึงจำหน่ายหนังสือในราคาถูก แล้วลดคุณภาพการพิมพ์ลง</p> <p>1.8 ผู้ผลิตมักมีข้อจำกัดในเรื่องเวลาการผลิต ส่งผลต่อคุณภาพของหนังสือเรียน เนื่องจากทางสำนักพิมพ์ต้องเร่งรีบพิมพ์หนังสือให้เสร็จภายในช่วงเวลาก่อนเปิดเทอม ทำให้คุณภาพในการออกแบบจัดวางและคุณภาพในการพิมพ์ลดลง</p>	
2.	แนวทางการแก้ไขปัญหา	2.1 ควรพัฒนาวิธีการนำเสนอ เนื่องจากการนำเสนอด้วยเนื้อหาจำนวนมาก หากผู้เรียนไม่ได้มีความสนใจใฝ่รู้	2.1 ผู้แต่งควรทำงานร่วมกันเป็นคณะ ผู้รวบรวมเรียบเรียง มีการประชุมปรึกษาหารือ

	<p>จริง ๆ ก็ยากที่จะเกิดความรู้สึกลอยๆ เรียนรู้หรือจดจำ การเล่าเรื่องด้วยภาพเป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประทับใจ อยากเรียนรู้และจดจำสิ่งนั้นได้ จึงควรให้ความสำคัญกับภาพประกอบมากขึ้น คัดเลือกภาพที่สัมพันธ์กับหัวข้อเนื้อหา และใช้ภาพเป็นสัญลักษณ์ การมองภาพที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน จะทำให้สามารถปะติดปะต่อเนื้อหาเรื่องราวได้ ทำให้เกิดจินตนาการ มีการตีความได้มากกว่าการอ่านตัวหนังสือ ทั้งนี้ควรมีภาพที่เชื่อมโยงไปถึงเรื่องราวอื่น ๆ ที่แฝงไปกับงานศิลปะ เช่น สังคม สิ่งแวดล้อม เมื่อดูภาพเสร็จมีกิจกรรมแนะนำให้ปฏิบัติ ผู้เรียนจะรู้สึกสนุก จดจำ และประทับใจ เพราะช่วงชั้นนี้เป็นวัยแห่งการค้นหาตัวตนว่ามีความรักความสนใจในสิ่งใด เน้นการรับรู้คุณค่า ความหมาย รับรู้ทฤษฎีเพียงเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ แต่ไม่เน้นหนัก เพราะทฤษฎีเหล่านี้ควรจะไปศึกษาในระดับอุดมศึกษา</p> <p>2.2 ควรเล่าเรื่องด้วยภาพดู</p>	<p>กำหนดกรอบแนวคิดในการทำหนังสือร่วมกัน</p> <p>2.2 ควรนำเสนอเนื้อหาหรือเล่าเรื่องด้วยภาพ และใช้สื่อมัลติมีเดียเข้ามาประกอบ</p> <p>2.3 ควรให้ความสำคัญกับภาพประกอบมากขึ้น</p> <p>2.4 ควรออกแบบหนังสือให้มีความสวยงามมากขึ้น และควบคุมคุณภาพการพิมพ์ให้ได้มาตรฐาน</p>
--	--	---

	<p>ภาพแล้วเกิดความรู้สึก เข้าใจ และสามารถเอามาใช้ได้เลย หนังสือในปัจจุบันยังไม่สามารถส่งเสริมความซาบซึ้งในความงาม การออกแบบ การสร้างสรรค์ ไม่ส่งเสริมให้มีรสนิยม เพราะมีเนื้อหาเรื่องราวที่ยากและไกลตัวเกินไป ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจว่าถ้าจะให้มีความซาบซึ้งอย่างไร สนใจความงามตัวเอง สิ่งแวดล้อมรอบตัว หนังสือเรียนแต่ละช่วงชั้นต้องปลูกฝังเรื่องนี้ลงไป ไม่ได้เรียนแต่วัตถุทางศิลปะ</p> <p>2.3 นอกจากหลักสูตร สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้แล้ว ควรมีการกำหนดคำสำคัญที่จะสอน ซึ่งควรจะมีคณะกรรมการการศึกษา ศิลปศึกษาแห่งชาติเป็นผู้กำหนดกรอบ แล้วกระจายเนื้อหาออกมาเป็นหนังสือ น้าหนักสำคัญคือเพื่อให้เข้าใจความงามเป็นอันดับหนึ่ง ศิลปะเป็นเครื่องมือทำให้มีสุนทรียภาพ เมื่อมีสุนทรียภาพก็จะนำไปชื่นชมศิลปะ คนไม่ชื่นชมศิลปะ เพราะใจไม่รับรู้ ต้องสอนรสนิยม สามารถเปรียบเทียบ เพลง ภาพวาด รู้จักสิ่งที่ดี</p>	
--	---	--

		<p>สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวปัจจุบันเข้าไปด้วยก็ได้</p> <p>2.4 ในการแต่งหนังสือควรทำงานร่วมกันในลักษณะคณะทำงานที่มีการประชุมปรึกษาหารือกัน ร่วมกันกำหนดวางกรอบแนวคิดหลักของหนังสือ และกำหนดเนื้อหาของหนังสือร่วมกัน เพื่อให้เนื้อหาทั้งหมดเป็นเอกภาพเดียวกัน</p> <p>2.5 ควรแยกหนังสือเรียนออกเป็นชั้นละเล่ม ไม่ควรรวมกันเป็นช่วงชั้น เพราะแต่ละชั้นเรียนก็มีเนื้อหาและรายละเอียดที่แตกต่างกัน</p> <p>2.6 ผู้แต่งหนังสือเรียนควรเป็นคณะทำงานเดียวกันทั้ง 4 ช่วงชั้น ประกอบด้วยนักการศึกษา นักศิลปศึกษา ศิลปิน นักวิชาการทฤษฎีศิลป์ ครูผู้ที่มีประสบการณ์การสอนในแต่ละช่วงชั้น และนักออกแบบ เพื่อให้เนื้อหาทั้งหมดมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน โดยต่อยอดความรู้ไปในแต่ละช่วงชั้น และมีการออกแบบรูปเล่มที่สวยงามมีเอกลักษณ์เป็นเอกภาพเดียวกัน</p>	
--	--	---	--

	<p>2.7 ควรมีสื่อโสตทัศนหรือมัลติมีเดียมาประกอบ จัดทำเป็นชุดการเรียนรู้สำเร็จรูป มีหนังสือเรียนและแบบฝึกหัด เพื่อช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในการสอนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะครูในต่างจังหวัดที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านศิลปะหรือศิลปศึกษามา ควรจัดทำเป็น Course Package ประกอบด้วย หนังสือเรียน หนังสือเสริม คู่มือครู แบบฝึกหัด มีสื่อมัลติมีเดียประกอบเพิ่มเติม เช่น วีซีดี หรือดีวีดี ซึ่งมีเนื้อหาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ประกอบรวมไปกับการใช้หนังสือเรียน เช่น นำชมแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะเป็นสารคดีสั้น ๆ สัมภาษณ์ศิลปิน ช่าง หรือมีการสาธิตแสดงขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เป็นต้น</p> <p>2.8 ภาพประกอบมีความสำคัญมาก ควรนำเสนอด้านภาพที่ชัดเจนนำ เนื้อหาเรื่องราวเป็นตัวตาม เนื่องจากเป็นหน่วยทัศนศิลป์ จึงให้ภาพเป็นเครื่องมือสื่อและนำเข้าสู่ความรู้ ในส่วน</p>	
--	--	--

		<p>เนื้อหายังควรนำเสนอในเชิงการวิเคราะห์ (analysis) สังเคราะห์ (synthesis) ประเมินค่า (evaluation) ของงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ ด้วย นอกจากจะบรรยาย (narrative) เล่าเรื่องให้รู้คุณค่า ความหมาย ที่มา แนวคิดศิลป์ และความงามของผลงานนั้น ๆ แล้ว หลังจากนั้นควรมีการทดลองปฏิบัติ ค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตระหนัก และซาบซึ้งยิ่งขึ้น</p> <p>2.9 หนังสือคือการสื่อสาร การสื่อสารอย่างมีศิลปะถึงจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ หนังสือควรมีความสวยงามที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสัมผัสสุนทรียภาพ และเกิดความรู้สึกประทับใจได้ จึงควรให้นักออกแบบที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ดูแลในเรื่องการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์</p> <p>2.10 กระทรวงศึกษาธิการ ควรสร้างมาตรฐานในเรื่องการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์ โดยตั้งเป็นระเบียบหรือแนวปฏิบัติสำหรับผู้ผลิต</p>	
--	--	--	--

		<p>หนังสือ นอกจากมีคณะกรรมการตรวจพิจารณาเนื้อหาแล้ว ควรมีคณะกรรมการตรวจคุณภาพด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์ด้วย เพื่อให้หนังสือเรียนของไทยมีความเป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น</p> <p>2.11 ในกระบวนการผลิตหนังสือไม่ควรเร่งรีบ เพราะข้อจำกัดในเรื่องช่วงระยะเวลาในการวางจำหน่าย ซึ่งทำให้คุณภาพในการผลิตหนังสือลดลง ควรให้ความสำคัญกับการผลิตทุกขั้นตอน มีการทดลองใช้ หรือประเมินผลก่อนจัดพิมพ์ได้ก็ยิ่งดี</p> <p>2.12 กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาด้านหนังสือเรียนหรือสื่อเพื่อการศึกษามากขึ้น</p>	
--	--	--	--

จากตารางที่ 7 สามารถวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหนังสือเรียนทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 4 ได้ดังนี้

หนังสือเรียนทัศนศิลป์ในปัจจุบันมีเนื้อหาและรูปแบบใกล้เคียงกัน มีลักษณะเป็นการรวบรวมข้อมูลความรู้ ช่วยในการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีความรู้มากกว่าช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะ ไม่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจอยากที่จะเรียนรู้ หรือส่งเสริมให้เกิดสุนทรียภาพ

ในส่วนของเนื้อหา เนื่องจากสำนักพิมพ์ใช้วิธีการติดต่อผู้แต่งหลายคน แล้วแบ่งเนื้อหาออกเป็น ส่วน ๆ ให้ผู้แต่งแต่ละคนรับผิดชอบในส่วนของตน โดยขาดการวางกรอบแนวคิดหลักของหนังสือ และการประชุมหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้เนื้อหาในแต่ละส่วนขาดเอกภาพ

และความเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะในเรื่องคำสำคัญหรือการใช้คำศัพท์เฉพาะที่มีความแตกต่างกันมาก เนื่องจากทัศนคติที่แตกต่างกัน ทำให้หนังสือเรียนขาดเอกภาพทางวิชาการ และอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสนได้ นอกจากนี้หนังสือเรียนของบางสำนักพิมพ์ยังบรรจุเนื้อหาทั้งช่วงชั้น ทำให้ยากต่อการนำไปใช้ของครูผู้สอนและผู้เรียน และยังทำให้เนื้อหาต้องถูกกลดทอนลงไปมาก

ผู้ผลิตคำนึงถึงเรื่องธุรกิจมากกว่าการมุ่งเน้นที่คุณภาพ พยายามที่จะลดต้นทุนในการผลิตโดยการใช้วัสดุที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้คุณภาพในด้านภาพประกอบ การออกแบบ และคุณภาพการพิมพ์ไม่ได้มาตรฐาน

ภาพประกอบมีจำนวนน้อยเกินไป สื่อความหมายไม่ตรงกับเนื้อหา ภาพมีขนาดเล็ก ไม่ชัดเจน สีสันทัดเทียม ล้ำสมัย คำบรรยายภาพไม่ถูกต้อง การออกแบบปกและรูปเล่ม ล้ำสมัย ขาดความสวยงาม และไม่มีเอกลักษณ์เฉพาะของวิชาศิลปะ

นอกจากนี้ข้อจำกัดในเรื่องเวลาการผลิต ส่งผลต่อคุณภาพของหนังสือเรียน เนื่องจากทางสำนักพิมพ์ต้องเร่งรีบพิมพ์หนังสือให้เสร็จภายในช่วงเวลาก่อนเปิดเทอม เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้คุณภาพในการออกแบบจัดวางและคุณภาพในการพิมพ์ลดลงด้วย

แนวทางการแก้ไขปัญหาก็คือ ผู้แต่งควรทำงานร่วมกันในลักษณะคณะทำงานที่มีการประชุมปรึกษาหารือ ร่วมกันวางกรอบแนวคิดของหนังสือและกำหนดเนื้อหา เพื่อให้เนื้อหาทั้งหมดเป็นเอกภาพเดียวกัน โดยผู้แต่งหนังสือเรียนควรเป็นคณะทำงานเดียวกันทั้ง 4 ช่วงชั้น ประกอบด้วย นักการศึกษา นักศิลปศึกษา ศิลปิน นักวิชาการทฤษฎีศิลป์ ครูผู้ที่มีประสบการณ์การสอนในแต่ละช่วงชั้น และนักออกแบบ เพื่อให้เนื้อหาทั้งหมดมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน โดยต่อยอดความรู้ไปในแต่ละช่วงชั้น และมีการออกแบบรูปเล่มที่สวยงามมีเอกลักษณ์เป็นเอกภาพเดียวกัน นอกจากนี้ยังควรแยกหนังสือเรียนออกเป็นชั้นละเล่ม ไม่ควรรวมกันเป็นช่วงชั้น เพราะแต่ละชั้นเรียนก็มีเนื้อหาและรายละเอียดที่แตกต่างกัน

เนื่องจากการนำเสนอด้วยเนื้อหาจำนวนมาก หากผู้เรียนไม่ได้มีความสนใจใฝ่รู้จริง ๆ ก็ยากที่จะเกิดความรู้สึกอยากเรียนรู้หรือจดจำ จึงควรพัฒนาวิธีการนำเสนอ การเล่าเรื่องด้วยภาพเป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึก ความประทับใจ อยากเรียนรู้ ทำความเข้าใจสิ่งนั้น และจดจำ สามารถนำมาใช้ได้ เพราะฉะนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับภาพประกอบมากขึ้น

ควรคัดเลือกภาพที่สัมพันธ์กับหัวข้อเนื้อหา และใช้ภาพเป็นสัญลักษณ์ เพราะการมองภาพที่สัมพันธ์สอดคล้องกัน จะทำให้สามารถปะติดปะต่อเนื้อหาเรื่องราวได้ ทำให้เกิดจินตนาการ มีการตีความได้มากกว่าการอ่านตัวหนังสือ ทั้งนี้ควรมีภาพที่เชื่อมโยงไปถึงเรื่องราวอื่น ๆ ที่แฝงไปกับงานศิลปะ เช่น สังคม สิ่งแวดล้อม เมื่อดูภาพแล้วควรมีกิจกรรมแนะนำให้ปฏิบัติ ผู้เรียนจะรู้สึกสนุก จดจำ และประทับใจ เพราะจุดประสงค์การเรียนรู้ในช่วงชั้นนี้เน้นที่การรับรู้คุณค่า สุนทรียภาพ ความหมายของศิลปะที่สัมพันธ์กับชีวิต การเรียนรู้ทฤษฎีเพียง

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ แต่ไม่เน้นหนักในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพราะทฤษฎีเหล่านี้ ควรจะไปศึกษาในระดับอุดมศึกษา

หนังสือในปัจจุบันยังไม่สามารถส่งเสริมความซาบซึ้งในความงาม การออกแบบ และการสร้างสรรค์ ไม่ส่งเสริมให้มีรสนิยม เพราะมีเนื้อหาเรื่องราววิชาการที่ยากและไกลตัวเกินไป ควรปรับเนื้อหาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องรสนิยม เห็นคุณค่าความงามของสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม หนังสือเรียนทัศนศิลป์แต่ละช่วงชั้นควรปลูกฝังเรื่องนี้ ไม่ได้เรียนแต่วัตถุทางศิลปะเท่านั้น

นอกจากสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ควรมีการกำหนดคำสำคัญ (key word) ของเนื้อหาสาระที่จะสอน ซึ่งควรจะมีจัดตั้งคณะกรรมการการศึกษาศิลปศึกษาแห่งชาติเป็นผู้กำหนดกรอบ เพื่อให้คำสำคัญนั้นมากระจายออกเป็นเนื้อหาในหนังสือเรียน หัวใจสำคัญ คือ เพื่อให้เข้าใจในเรื่องสุนทรียภาพ ความงาม ศิลปะเป็นเครื่องมือที่ทำให้มีสุนทรียภาพ เมื่อมีสุนทรียภาพก็จะทำให้เกิดความชื่นชม ซาบซึ้งในศิลปะ คนไม่ชื่นชมศิลปะเพราะไม่สามารถรับรู้ได้ ต้องเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์สุนทรียะ เสริมสร้างรสนิยม เพื่อให้เขาเป็นผู้เสพศิลปะที่มีสุนทรียภาพ สามารถเปรียบเทียบแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดีในสภาพแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมในสังคมปัจจุบันได้

ภาพประกอบมีความสำคัญมาก จึงควรนำเสนอด้านภาพที่ชัดเจนน่า แล้วเนื้อหาเรื่องราวเป็นตัวตาม เนื่องจากเป็นหน่วยทัศนศิลป์ จึงให้ภาพเป็นเครื่องมือสื่อและนำเข้าสู่ความรู้ ในส่วนเนื้อหายังควรนำเสนอในเชิงการวิเคราะห์ (analysis) สังเคราะห์ (synthesis) ประเมินค่า (evaluation) ของงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้จะบรรยาย (narrative) เล่าเรื่อง ให้รู้คุณค่า ความหมาย ที่มา แนวคิดศิลปิน และความงามของผลงานนั้น ๆ แล้ว หลังจากนั้น ควรมีการทดลองปฏิบัติ ค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ตระหนัก และซาบซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังควรมีสื่อโสตทัศนหรือมัลติมีเดียมาประกอบ จัดทำเป็นชุดการเรียนรู้ สำเร็จรูป มีหนังสือเรียนและแบบฝึกหัด เพื่อช่วยให้ครูสามารถนำไปใช้ในการสอนได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะครูในต่างจังหวัดที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านศิลปะหรือศิลปศึกษามา ควรจัดทำเป็น Course Package ประกอบด้วย หนังสือเรียน หนังสือเสริม คู่มือครู แบบฝึกหัด มีสื่อมัลติมีเดียประกอบเพิ่มเติม เช่น วีซีดีหรือดีวีดี ซึ่งมีเนื้อหาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ประกอบรวมไปกับการใช้หนังสือเรียน เช่น นำชมแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะเป็นสารคดีสั้น ๆ สัมภาษณ์ศิลปิน ช่าง หรือมีการสาธิตแสดงขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เป็นต้น

หนังสือคือการสื่อสาร การสื่อสารอย่างมีศิลปะถึงจะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ หนังสือควรมีความสวยงามที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสัมผัสสุนทรียภาพ และเกิดความรู้สึกระทึกใจได้ จึงควรให้นักออกแบบที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ดูแลในเรื่องการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์

ในกระบวนการผลิตหนังสือไม่ควรเร่งรีบ เพราะข้อจำกัดในเรื่องช่วงระยะเวลาในการวางจำหน่าย ซึ่งทำให้คุณภาพในการผลิตหนังสือลดลง ควรให้ความสำคัญกับการผลิตทุกขั้นตอน มีการทดลองใช้ หรือประเมินผลก่อนจัดพิมพ์ได้ก็ยิ่งดี

กระทรวงศึกษาธิการควรสร้างมาตรฐานในเรื่องการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์ โดยตั้งเป็นระเบียบหรือแนวปฏิบัติสำหรับผู้ผลิตหนังสือ นอกจากนี้คณะกรรมการตรวจพิจารณาเนื้อหาแล้ว ควรมีคณะกรรมการตรวจคุณภาพด้านการออกแบบและคุณภาพการพิมพ์ด้วย เพื่อให้หนังสือเรียนของไทยมีความเป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น โดยรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือเรียนควรให้ความสำคัญและจัดสรรงบประมาณ เพื่อพัฒนาหนังสือเรียนหรือสื่อเพื่อการศึกษามากขึ้น